Ніва

БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК

№ 47 (665) ГОД XIII 24 ЛІСТАПАДА 1968 г. ЦАНА 60 гр.

БГКТ

ПРАЧНУЎСЯ ГАРАДОК

Быў час, калі Гарадок меў цудоўны харавы калектыў.

Пасля дзейнасць яго пачала занепадаць і, урэшце, гарадоцкі хор зусім перастаў існаваць. Засталіся толькі ўспаміны аб прыгожых народных песнях, якія гэты хор выконваў, аб незабыўных частушках у выкананні Ніны Мушынскай, Сашы Яроцкай і Ніны Цыванюк.

Прайшло амаль дзесяць год з таго часу, калі Гарадок славіўся ўсюды сваім хорам. І вось нядаўна, зноў у Гарадку пачалося. Пачалося на базе таго самага старога калектыву. Да былых харыстаў Ніны Мушынскай, Сашы Яроцкай, Ірэны Паўлючук, Вольгі Мядзведзеў, Любы Савэрын, Надзі Парэмбскай, Веры Кардаш і Ніны Цыванюк, да гэтых старэйшых жанчын далучылася шмат дзяўчат з гарадоцкай трыкатажнай фабрыкі, а таксама іншых жыхарак Гарадка. Насельніцтва Гарадка ведала, што пачаліся рэпетыцыі хору. Усе чакалі на яго першае выступленне. І гэтае першае выступленне адбылося 8 лістапада ў мастацкай частцы акадэміі, якая была арганізаваная ўсімі мясцовымі ўладамі і арганізацыямі, у тым ліку і БГКТ.

Гарадоцкі дом культуры імя Кастуся Каліноўскага, аб якім гаварылі што ён завялікі для гэтай асады, стаў цесным, замалым у гэты дзень.

Пасля мастацкіх выступленняў школьнікаў, выйшлі на сцэну гарадоцкія жанчыны і дырыжор Сцяпан Копа. Пасля першай выкананай песні пакацілася бура апладысментаў. І гэтак было пасля кожнага нумара. А ўжо песні «Чорныя вочкі» і «Захацела бабуленька» да таго спадабаліся прысутным, што харысты змушаны былі выконваць два разы.

Пасля акадэміі адбылося спатканне з харыстамі прадстаўнікоў мясцовых улад, устаноў і арганізацый, на якім абавязаліся яны ўсебакова дапамагаць харавому калектыву.

Уладзімір Кот — старшыня мясцовай ГРН сказаў, што грамадская рада закупіць да канца года або ў першым квартале 1969 года мікрафоны для калектыву, бо дом культуры неакустычны і цяжка тут спяваць. ГРН будзе аказваць усялякую магчымую дапамогу.

— Мы харавы калектыў будзем падтрымоўваць фінансава, — паабяцаў прэзэс ГС-у Казімір Пшэсмыскі. — Няхай ён развіваецца і расслаўляе нашую мясцовасць.

Анатоль Кандрусік — кіраўнік трыкатажнай фабрыкі, заўсёды ідзе на руку сваім працаўнікам, якія бяруць удзел у харавым калектыве.

— На культурную дзейнасць нашае прадпрыемства таксама мае пэўныя сумы, — сказаў Анатоль Кандрусік. — Будзем вам дапамагаць.

Сакратар грамадскага камітэта ПАРП Павел Кандрусік у сваім выступленні гаварыў аб маральнай падтрымцы калектыву з боку камітэта.

— Абяцаную ўсебаковую дапамогу, у тым ліку і фінансавую ГРН, ГС і фабрыкі, — падкрэсліў ён, — будзем лічыць як абавязацельства і будзем патрабаваць яе выканання.

Гэтыя абавязацельствы могуць гарантаваць развіццё і высокі ўзровень харавога калектыву. Трэба меркаваць, што гарадоцкі хор у хуткім часе будзе яшчэ слаўнейшы, чым калісьці. (мх)

Звыш двух мільёнаў членаў ПАРП і ўсе працоўныя людзі ў нашай краіне з вялікай увагай сачылі за працай V з'езда Польскай аб'яднанай рабочай партыі, які ацаніў чатырохгадовы перыяд, які прайшоў ад IV з'езда партыі, і адначасова вызначыў генеральную лінію партыі на найбліжэйшыя гады.

— V з'езд партыі — гэта новы, чарговы мілёвы крок у гісторыі польскага рэвалюцыйнага рабочага руху, — адзначыў I сакратар ЦК ПАРП Уладзіслаў Гамулка.

На здымку: прэзідыум і фрагмент залы ў час выступлення Уладзіслава Гамулкі.

40 гадоў творчай працы

40 гадоў працуе ўжо прафесар доктар Антаніна Абрэмбская-Яблонская над праблемамі славянскай лінгвістыкі. Асоба прафесар Яблонскай асабліва добра вядома ўсім, каго цікавяць праблемы беларускай лінгвістыкі і літаратуры. Ад шэрагу гадоў з'яўляецца яна загадчыкам кафедры беларускай філалогіі ў Варшаве, а таксама загадчыкам аддзялення беларутыністыкі Інстытута славяназнаўства Польскай акадэміі навук.

— Што схіліла Вас, — пытаю прафесар Яблонскую, — да зацікаўлення беларускай мовай і літаратурай?

Прафесар Яблонская адказвае:

— Лічу, што зацікаўленне з боку польскай навукі беларускай мовай і фальклорам з'яўляецца проста неабходнасцю. Многія факты з галіны польскай мовы і літаратуры можна зразумець толькі ведаючы добра праблематыку беларускай культуры. І наадварот: каб разумець беларускую літаратуру і культуру, трэба ведаць польскую гісторыю і польскую літаратуру. Абодва нашыя народы — польскі і беларускі — спалучаюць вузы доўгай супольнай гістарычнай традыцыі. Адсюль — з'ява вялікіх узаемных уплываў польскай і беларускай культур, якія назіраць можам хаця б на прыкладзе польскіх творцаў, звязаных паходжаннем і пачуццямі з Беларуссю і беларускасцю, як Міцкевіч, Сыракомля, Чачот, Манюшка і іншыя.

— Калі мы арганізавалі, — працягвае далей сваю гутарку праф. А. Яблонская, — кафедру беларускай філалогіі ў Варшаве, міністэрства патрабавала глыбейшай матывіроўкі гэтага мерапрыемства. «Чаму мае быць беларуская філалогія менавіта ў Варшаве?» — пыталі. Я тлумачыла, што гэта проста лагічная неабходнасць, што для польскага літаратуразнаўства і польскай лінгвістыкі неабходна ведаць беларускую культуру, якая знайшла трывалае адбіццё ў гісторыі польскай культуры.

Шлях да ролі беларусазнаўцы і карпатлівага выхаваўцы беларусазнаўчых кадраў быў у прафесар Яблонскай даволі складаны. Зацікаўленні яе шматбаковыя і абшырныя. Дактарат рабіла яна па філасофіі і толькі пазней зацікавілася праблемамі славянскай філалогіі. Ды не толькі славянскай. Хопіць

(Працяг на стар. 4)

ПАСІЯ ЖЫЦЦЯ

Пачатковая школа ў **Грузцы,** Гайнаўскага павета, знаходзіцца за вёскаю, як бы была забыта «Богам і гісторыяй». Можна без пераўвелічэння сказаць, што, на шчасце, такіх школ у нас ужо нямнога. Калі мне давялося тут быць, дзень быў сонечны і ў нанятым памяшканні школы не адчувалася вялікага холаду. Але бывае тут халадзішча вялікае, ды і не толькі халадзішча. Памяшканне школы ад гаспадарскай кухні адгароджана часткова толькі плахтай, і калі ў зімовы дзень дымнік не хоча цягнуць або гаспадыня смажыць аладкі, дык трэба настаўніку з дзяцьмі наглытацца дыму, а нярэдка настаўнік вымушаны спыніць урок. У такіх умовах працуе **настаўніца Ніна Манцюк** з 23-асабовай групкай сваіх падапечных. Ніна — маладая настаўніца і ў Грузцы працуе другі год. Пакрыўдзіліся б гаспадары з Грузкі, калі б не дадаць, што стараюцца яны, каб пабудаваць новую школу, на што ўжо сабрана частка грошай. На колькі мне вядома, справа разбіваецца аб школьныя пляцы. Спадзяемся, што і гэтую справу вырашыць будучыня.

Нягледзячы на песімістычны, хоць праўдзівы, вобраз школы ў Грузцы, памыляўся б той, хто думаў бы, што няма тут ніякай дзейнасці. Грамадская, культурная і палітычная дзейнасць гуртуецца вакол партыйнай арганізацыі і гуртка БГКТ, а душой іх з'яўляецца кандыдат у ПАРП настаўніца Ніна Манцюк.

— З гуртком БГКТ справа выглядала па-рознаму. Калі я сюды паступіла на працу, яго не было. Потым прыехаў з лекцыяй аб 50-годдзі Савецкай Арміі актывіст з БГКТ з Гайнаўкі. Арганізавалі пры аказіі гурток. Потым не ведаю, што сталася, асталіся ў гуртку толькі мы двое, г. зн., я і адзін селянін. Зараз гурток зноў дзейнічае і працуе. Усе члены маюць аплочаныя за цэлы год членскія складчыны. Вельмі многа, як на нашую вёсачку, маем падпісчыкаў «Нівы». Чытаць «Ніву» люблю я і нашыя гаспадары за тое, што ў ёй можна знайсці і сур'ёзныя рэчы і да смеху, але ўсе яны нам вельмі блізкія, свае.

У школе настаўніца сістэматычна арганізуе фотавыстаўкі аб развіцці на-

вукі, асветы, тэхнікі ці сельскай гаспадаркі ў БССР. Н. Манцюк вырашыла разгарнуць чытальніцтва беларускай, ды і не толькі беларускай кніжкі сярод старэйшага насельніцтва. У мінулым годзе пазычала яна з аддзела БГКТ у Гайнаўцы кніжкі, якія потым пазычала старэйшым і дзецям. У гэтым годзе яшчэ не пачала абмену кніжак: усё ж з Грузкі да Гайнаўкі многа кіламетраў і многа трэба патраціць на гэта часу.

— Зімою часта адбываюцца рознага тыпу сходы, уключна з партвучобай. Людзі ахвотна, кожны па-свойму, дыскутуюць аб прачытаных кніжках, а часта і аб выбраных праблемах. Кніжкі, якія ім пазычаю, з'яўляюцца вялікім дапаможнікам у партвучобе, дзе я з'яўляюся кіраўніком. Мы разумеем, што вельмі многа зрабіць не можам, але хацелі б, каб да нас прыехала «Лявоніха» або іншы калектыў, можа хтонебудзь наведаў бы нас з фільмам, найлепш савецкім і ваенным. Гэта ні-

(Працяг на стар. 5)

Падзеі • Здарэнні • Факты • Каментарыі • Весткі

СВЕТ

АБ V З'ЕЗДЗЕ ЗА МЯЖОЙ

V з'езд Польскай аб'яднанай рабочай партыі, у якім прыймала ўдзел каля 40 прадстаўнікоў братніх партый, шырокім рэхам адбіўся ва ўсім свеце. Асабліва многа месца V з'езду прысвяціла прэса сацыялістычных краін. Савецкая «Праўда», напрыклад, змяшчала матэрыялы пад загалоўкам «Высокая актыўнасць і палітычная сталасць на V з'ездзе Польскай аб'яднанай рабочай партыі», што з'яўляецца высокай ацэнкай з'езда. З вялікай увагай V з'езд ПАРП слядзіў друк, радыё і тэлевізія Вянгерскай Народнай Рэспублікі. Як вядома, вянгерская партыя адыгрывае важную ролю ў падрыхтоўцы да склікання міжнароднай нарады камуністычных і рабочых партый.

Трэба падкрэсліць, што шматлікія дэлегацыі замежных кампартый адразу з Варшавы выехалі ў Будапешт, каб прыняць удзел у камісіі, падрыхтоўваючай нараду.

ЦІ ТОЛЬКІ МАРЫЯНЕТКІ

Прадбачваная сустрэча прадстаўнікоў ДРВ, ЗША, НФВ Паўднёвага В'етнама і сайгонскай адміністрацыі не адбылася. Афіцыяльна гаворыцца, што прычынай гэтага была сайгонская кліка, якая не хоча прыняць удзелу ў сустрэчы. У Злучаных Штатах былі нават галасы высокіх прадстаўнікоў амерыканскага ўрада аб тым, што ЗША гатовы да перагавораў нават без удзелу сайгонскай адміністрацыі. Галасы былі, але пакуль што засталіся яны толькі пустаслоўем. Свет задае пытанне: ці толькі сайгонскія марыянеткі адцягваюць гэтую сустрэчу?

ЯК АДКАЗ НА АГРЭСІЮ

Урад Аб'яднанай Арабскай Рэспублікі зрабіў крокі ў кірунку мабілізацыі грамадства. Гэтыя крокі звязаны са шматлікімі і паўтараючыміся актамі агрэсіі з боку Ізраіля. Урад разгледзеў справу цывільнай абароны, аховы дзяржаўных будынкаў і ролі народных абаронных арганізацый. Прэзідэнт Насер заявіў: «Не можам патраціць ні пядзі арабскай зямлі. Нікалі не скапітулюем. Не маем іншай дарогі акрамя стойкасці і нязломнасці».

ІНФАРМАЦЫЯ

Кітайская прэса поўнасцю апублікавала, без ніякіх каментарыяў, прамову Джонсана ў справе спынення бамбардзіровак ДРВ. Такім чынам грамадства Кітая ўпершыню паінфармавана аб размовах, якія адбываюцца ў Парыжы між прадстаўнікамі ДРВ і ЗША ад 6 месяцаў.

ТУРЫЗМ У РУМЫНІІ

На працягу 9 месяцаў гэтага года Румынію наведала 1.250 тысяч замежных турыстаў, г. зн., на 50 тысяч больш, чым на працягу цэлага мінулага года. На румынскім пабярэжжы Чорнага мора на працягу лета адпачывала больш 400 тысяч турыстаў.

А. Кар.

БССР

КАСТРЫЧНІКА

Пяцьдзесят першая гадавіна Вялікай Кастрычніцкай Сацыялістычнай рэвалюцыі ў Мінску, сталіцы Беларусі, мела асабліва ўрачысты характар. (Святкаванні адбываліся напярэдадні 50-годдзя БССР і Кампартыі Беларусі).

На ганаровай трыбуне знаходзіліся палітычныя і дзяржаўныя кіраўнікі рэспублікі: П. Машэраў, Ц. Кісялёў, У. Лабанок, І. Макараў, У. Міцкевіч, С. Пілатовіч, І. Палякоў, А. Смірноў, Ф. Сурганаў, М. Полазаў, Г. Жабіцкі.

Камандуючы войскамі Чырвонасцяжнай Беларускай ваеннай акругі генерал-палкоўнік І. Трацяк, пасля ўрачыстага аб'езду войск, сфармаваных на плошчы да параду, выступіў з прамовай.

— Наша Чырвонасцяжная Беларуская ваенная акруга адзначае сёлета сваё 50-годдзе. Сучаснае пакаленне абаронцаў Радзімы дастойна працягвае слаўныя баявыя традыцыі герояў грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў. Радзіма ўручыла нам грозную і самую дасканалую зброю і баявую тэхніку. Нашы салдаты, сяржанты і афіцэры — сапраўдныя майстры ваеннай справы, бязмежна адданыя справе камунізма. Войскі акругі знаходзяцца ў пастаяннай баявой гатоўнасці, — сказаў ген. І. Трацяк.

Былі выкананы дзяржаўныя гімны Саюза ССР і Беларускай ССР. Парад войск папярэдзілі залпы артылерыйскага салюта. Пасля парада адбылася дэманстрацыя працоўных сталіцы.

ГРОДЗЕНСКАЙ

У Мінску адбыліся Дні Гродзенскай вобласці, прысвечаныя 50-годдзю Беларускай ССР і Кампартыі Беларусі. З гэтай нагоды, м. ін., 12 лістапада адбыўся ўрачысты вечар у зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Удзельнічалі ў ім сакратары ЦК КП Беларусі У. Міцкевіч і С. Пілатовіч, намеснікі Старшыні Савета Міністраў Беларускай ССР Р. Кісялёў і С. Кішкін, а таксама іншыя асабістасці.

Прамовы мелі: ударніца камуністычнай працы В. Саламаха, празаік Піліп Пестрак, Герой Сацыялістычнай Працы настаўніца А. Казей, першы сакратар Фрунзенскага райкома камсамола Валеры Харловіч, першы сакратар Гродзенскага абкома КПБ І. Мікуловіч, які м. ін. сцвердзіў:

— Не пазнаць цяпер Гродзеншчыны. Яна стала вобласцю прамысловай індустрыі, развітай сельскай гаспадаркі. 218 прамысловых прадпрыемстваў даюць самую разнастайную прадукцыю. Цяпер наша прамысловасць выпрацоўвае 35 працэнтаў цэменту 73 працэнты кардону, 35 прац. абутку 23 працэнты фанеры, 25 працэнтаў цукру да агульнага аб'ёму вытворчасці гэтай прадукцыі ў БССР. Кожны чацвёрты аўтамабіль Савецкага Саюза ходзіць з карданным валам гродзенскага завода «Аўтазапчастка».

ТУРГЕНЕВА

На Беларусі адзначаецца 150-годдзе з дня нараджэння вялікага рускага пісьменніка Івана Сяргеевіча Тургенева.

(С. Я.)

ПОЛЬШЧА

V З'ЕЗД

У днях ад 11 да 16 лістапада адбыўся V з'езд Польскай аб'яднанай рабочай партыі. Прыняло ў ім удзел 1759 дэлегатаў, а таксама прадстаўнікі камуністычных і рабочых партый з 40 краін. У час 5-дзённай дыскусіі над дакладам тав. Уладзіслава Гамулкі мела голас 86 дэлегатаў, прадстаўляючых усе раёны краіны, а таксама грамадскія і прафесіянальныя асяроддзі. Усебакова абмеркаваны былі асноўныя ідэйныя, палітычныя, гаспадарча-грамадскія і культурныя праблемы. Вынікам дыскусіі была прынятая ў апошні дзень пасяджэнняў пастанова, вызначаючая асноўныя напрамкі дзейнасці ў галіне грамадска-гаспадарчага развіцця краіны, сацыялістычнай дэмакратыі, асветы і культуры, акрэсліваючая становішча нашай партыі ў адносінах да праблем міжнароднага рабочага руху і палітычнай сітуацыі ў свеце. Пастанова падкрэслівае, што асноўным заданнем у далейшым развіцці сацыялістычнага будаўніцтва і сацыялістычнай дэмакратыі з'яўляецца ўмацаванне кіруючай ролі Польскай аб'яднанай рабочай партыі.

Сярод агульнай колькасці 1759 дэлегатаў найбольш, бо 1091 асоб (што складае 61,9 працэнта), было рабочага паходжання 535 дэлегатаў — гэта значыць, 30,3 працэнта — было сялянскага паходжання, а астатнія 138 дэлегатаў, гэта значыць, 7,8 працэнта, выходзіла з працоўнай інтэлігенцыі. На асаблівае падкрэсленне заслугоўвае факт, што сярод дэлегатаў з'езда было 631 рабочых, працуючых непасрэдна ў вытворчасці. У гэтым ліку знайшлося між іншым 140 рабочых металургіі, 68 шахцёраў, 33 чыгуначнікі, 36 рабочых сельскай гаспадаркі. Сялян прадстаўлялі на з'ездзе 188 дэлегатаў; 167 сярод іх гаспадаруе індывідуальна, а 21 належыць да спулдзельняў прадукцыйных. Партыйную інтэлігенцыю прадстаўлялі на з'ездзе 227 інжынераў і тэхнікаў, 65 аграномаў, 95 працаўнікоў навукі, асветы і культуры, 191 эканамістаў і дзесяткі спецыялістаў іншых галін жыцця.

У суботу 16 лістапада ў перапынку паміж пасяджэннямі адбылося першае пленарнае пасяджэнне нававыбранага Цэнтральнага Камітэта, на якім выбрана было 12 членаў Палітычнага Бюро і 4 іх намеснікі, 9-асабовы Сакратарыят і 36-асабовая Рэвізійная камісія. Членамі Палітбюро выбраны **Уладзіслаў Гамулка, Юзэф Цыранкевіч, Эдвард Герэк, Балеслаў Яшчук, Стэфан Ендрыхоўскі, Зэнан Клішка, Станіслаў Кацёлэк, Уладзіслаў Кручэк, Ігнацы Лёга-Савінскі, Мар'ян Спыхальскі, Рышард Стшэлецкі, Юзэф Тэйхма.** Намеснікамі членаў Палітбюро выбраны **Уладзіслаў Ягельскі, Пётр Ярашэвіч, Мечыслаў Мочар і Ян Шыдляк.**

Першым сакратаром ЦК ПАРП выбраны **УЛАДЗІСЛАЎ ГАМУЛКА.**

У склад Сакратарыяту ўвайшлі таварышы **Уладзіслаў Гамулка, Балеслаў Яшчук, Зэнан Клішка, Мечыслаў Мочар, Стэфан Альшоўскі, Артур Старэвіч, Рышард Стшэлецкі, Ян Шыдляк, Юзэф Тэйхма.**

(п)

ВАЯВОДСТВА

ВІНШУЕМ

У выніку выбараў цэнтральных партыйных улад, праведзеных V з'ездам ПАРП, у склад Цэнтральнага Камітэта партыі паўторна ўвайшоў таварыш А. Лашэвіч — І сакратар Ваяводскага камітэта ПАРП у Беластоку. Апрача тав. А. Лашэвіча членам ЦК ПАРП выбралі таксама Браніслава Цюлу, які з'яўляецца дырэктарам фастаўскага базоўна-апрацоўчага камбіната. Намеснікам члена ЦК ПАРП выбраны брыгадзір Беластоцкай фабрыкі жалезных прылад Тадэўш Плаўскі. У склад рэвізійнай камісіі ПАРП увайшла Луцыя Дэмянюк, якая з'яўляецца дырэктарам водна-меліярацыйнага тэхнікума ў Беластоку. Членам Цэнтральнай камісіі партыйнага кантролю выбралі старшыню Ваяводскай камісіі партыйнага кантролю ў Беластоку тав. Мікалая Кірылюка. Сардэчна віншуем і жадаем ім поспехаў у адказнай працы.

ГОЛАС У ДЫСКУСІІ

Сярод 86-ці удзельнікаў дыскусіі, якія выступілі на трыбуне V з'езда ПАРП, быў таксама тав. А. Лашэвіч. Гаварыў ён аб найбольш істотных праблемах гаспадарчага і грамадска-палітычнага характару Беласточчыны і ўсёй краіны.

«Беластоцкая партыйная арганізацыя, — заявіў ён, — так, як і ўся партыя, прыходзіць на V з'езд узмоцненая колькасна, згуртаваная ідэйна і палітычна, з новым запасам вопыту, які мы здабылі ў барацьбе, накінутай нам міжнароднымі і ўнутранымі сіламі рэакцыі і рэвізіянізму...»

І далей:

«На працягу апошняга чатырохгоддзя, гэта значыць, у 1965—1968 гадах, у параўнанні да 1961—1964 гадоў здзейснілася выдатнае развіццё сельскай гаспадаркі Беластоцкага ваяводства. Ураджай збожжавых культур павялічыўся на 3,4 цэнтнераў з гектара, бульбы — на 13 цэнтнераў з га, цукровых буракоў — на 48 цэнтнераў з га, рапсу — на 6,9 цэнт. з га. Пагалоўе кароў узрасло за гэты час на 8,9 прац., а свіней — на 17 прац. ... За міжз'ездаўскі перыяд мы зметіяравалі і загаспадаравалі амаль 58 тысяч гектараў сенажацяў і выганаў. Усяго за гады народнай улады вярнулі мы для вытворчасці амаль 136 тысяч гектараў дагэтуль бескарыснага балота і дасягнулі з яго сярэдні ўраджай 60 цэнтнераў сена з гектара...»

Поўны тэкст прамовы тав. А. Лашэвіча друкавала «Газета Беластоцкая» і «Трыбуна Люду».

БЕЛАСТОЧЧЫНА З ПАРТЫЯЙ

Калі ў Варшаве, у прасторнай Кангрэсавай залі Палаца культуры і навукі адбываўся V з'езд ПАРП, у вёсках і гарадах Беластоцкага ваяводства грамадзяне інтэнсіўнай працай выяўлялі падтрымку і давер партыі. На прадпрыемствах рабочыя сталі на з'ездаўскую вахту, прымалі новыя прадукцыйныя абавязацельствы, а ў вёсках масава ішлі да працы грамадскім чынам.

В. Р.

Niedziela, 24.XI.

9.40 Program dnia. 9.45 TV Kurs Rolniczy: „Krzyżowanie trzody chlewnej w produkcji towarowej". 10.20 „Przypominamy, radzimy". 10.30 „Podwójny nelson" — film TVP („Stawka większa niż życie"). 11.25 „Książę dla księżniczki" — film („Przygody trzech muszkieterów (odcinek ostatni). 11.50 Dziennik. 12.10 „Melodie na dzień dobry". 12.30 „Bitwa o Anglię" — film („Polacy na frontach II wojny światowej"). 12.50 „Sezam muzyczny" — muzyka i poezja twórców rosyjskich i radzieckich. 13.30 „W starym kinie". 14.30 „Przemiany". 15.25 Teatrzyk dla przedszkolaków: A. Chodorowska — „Kubek mleka". 16.05 „Kadryl w Janowie" („Ludzie i zdarzenia"). 16.25 „Świat i książka". 16.40 „Teatr TV na świecie". A. Czechow: „Nauczyciel". 17.40 „Spotkanie z pisarzem" — Roman Bratny. 18.10 „Teatrzyk trzech". 19.20 „Dobranoc". 19.30 Dziennik. 20.05 „Fatalny list" — film TV ang. 21.45 PKF. 21.55 „Niedziela Sportowa". 22.15 „Ewa i dom" — film („Ewa").

Poniedziałek, 25.XI.

15.35 Program dnia. 15.40 i 22.25 Politechnika TV, kurs przygotowawczy. 16.45 Dziennik. 16.55 Dla dzieci: „Kino Ptyś". 17.10 Dla dzieci: „Zręczne ręce". 17.25 „Tramp". 17.45 „Gorąca linia". 18.20 „Eureka". 18.50 „Spacerkiem po kinach". 19.20 „Dobranoc". 19.30 Dziennik. 20.05 Studio współczesne: A. Brycht — „Raport z Monachium". 20.45 „Las teutoński" — program dok. 21.15 Film. 22.05 Dziennik.

Wtorek, 26.XI.

9.00 Dla szkół (kl. II lic.) Język polski. J. Słowacki: „Balladyna". 9.30 „Nocny gość" — film fab. ang. 10.50 Przerwa. 12.30 i 15.05 Przysposobienie Rolnicze: „Żywienie zimowe bydła". 13.05 Przerwa. 15.00 Program dnia. 15.40 i 22.45 Politechnika TV I roku. 16.45 Dziennik. 16.55 Dla młodych widzów: „Pożar w kopalnii' — rep. 17.15 Dla młodych widzów: „Jak dawniej latano" cz. II („Klub pod Smokiem"). 17.45 „Nie tylko dla pań". 18.05 „7 milionów młodych'. 18.20 TV Kurier Warszawski. 18.40 „Wizyta u projektantów". 19.20 „Dobranoc". 19.30 Dziennik. 20.05 „Jerzyki" albo „Nie jestem ptakiem". 20.35 „Mazowiecka oferta". 21.05 „Nocny gość" — film fab. ang. 22.25 Dziennik.

Środa, 27.XI.

9.55 Dla szkół (kl. VII) Historia: „Marsz, marsz, Dąbrowski". 10.25 „Gdybyś był jedyny na świecie" — film („Dr Vojeck") 11.15 Przerwa. 11.55 Dla szkół (kl. VI) Fizyka: „Nacisk i ciśnienie". 12.25 Przerwa. 15.05 Program dnia. 15.10 „Matematyka w szkole" — „Własności figury dwukołowej, zastosowanie". 15.40 i 22.45 Politechnika TV, kurs przygotowawczy. 16.45 Dziennik. 16.55 Dla dzieci: „Zwierzyniec". 17.25 „Telekram". 17.35 TV Kurier Białostocki. 17.50 „Za kierownicą". 18.20 „Rita Hayworth" („Sylwetki X Muzy"). 18.45 „Droga Karpacka" — program publ. 19.20 „Dobranoc". 19.30 Dziennik. 20.05 „Gdybyś był jedyny na świecie" — film („Dr Vojeck"). 20.55 „Światowid". 21.25 PKF. 21.35 Studio 63: „Obrachunki Boyowskie" cz. III. 22.25 Dziennik.

Czwartek, 28.XI.

9.55 Dla szkół (kl. I lic.) Język polski. Dante: „Petrarka". 10.30 Przerwa. 10.55 Dla szkół (kl. VII) Język polski: „Adam Mickiewicz". 11.25 „Człowiek z karabinem" — film fab. radz. 12.55 Przerwa. 15.35 Program dnia. 15.40 i 22.20 Politechnika TV I roku. 16.45 Dziennik. 16.55 Dla młodych widzów: „Ekran z bratkiem". 18.00 „W kolejce po koszyk" — rep. film. 18.15 „Azymut". 18.45 „Wielkie miłości" — „Dafnis i Chloe" M. Ravela. 19.20 „Dobranoc". 19.30 Dziennik. 20.05 „Trybuna Telewizyjna". 20.35 „Żelazny Krzyż" — film TVP („Stawka większa niż życie"). 21.35 „Klaps". 22.05 Dziennik.

Piątek, 29.XI.

10.30 „Żelazny Krzyż" — film TVP („Stawka większa niż życie"). 11.30 Przerwa. 15.35 Program dnia. 15.40 i 22.10 Politechnika TV, kurs przygotowawczy. 16.45 Dziennik. 16.55 Dla dzieci: „Miś z okienka". 17.10 TV Kurier Mazowiecki. 17.25 „W przestworzach, czyli ciekawe opowieści lotników". 17.40 „Z drugiej strony szklanego ekranu". 17.55 „Kino Filmów Amatorskich". 18.25 Wszechnica TV: „Biologowie przy pracy" („W pracowniach polskich uczonych"). 18.55 „Definicje" — teleturniej. 19.20 „Dobranoc". 19.30 Dziennik. 20.05 „Kontakty". 20.35 Teatr TV. K. Choiński: „Sztandar". 21.35 „10 minut recenzji". 21.50 Dziennik.

Sobota, 30.XI.

8.30 „Miecz i waga" — film fab. fr. 10.55 Dla szkół (kl. V) Geografia: „W stolicy Kraju Rad". 11.25 Przerwa. 12.45 Dla szkół. (kl. VIII) Geografia — „Kanada". 15.40 Program dnia. 15.45 TV Kurs Rolniczy: „Prawidłowe warunki wychowu prosiąt". 16.25 Program Tygodnia. 16.45 Dziennik. 16.55 Dla młodych widzów: „Z dokładnością do jednego mikronu" — turniej szkół zawodowych (Warszawa — Poznań). 18.00 Program filmowy estradowy „Operacja Circeo" wł. 19.00 „Gawęda o współczesności". 19.20 „Dobranoc". 19.30 „Monitor". 20.10 „Głupia sprawa" — kabaret literacki. 21.10 Dziennik. 21.30 „Wiadomości Sportowe". 21.40 „Tele-Echo". 22.20 „Miecz i waga" — film fab. fr.

Piątek, 22 listopada

7.30 Dla szkół. 14.50 „Nowiny". 15.00 Program dnia. 15.05 Film dokumentalny o Majakowskim. 15.50 Festiwal Filmowy TV Białoruskiej. 16.20 Film krótkometrażowy. 16.55 „5+2". 17.30 Koncert finałowy Dni okręgu Mohylewskiego. 21.00 Almanach turystyczny. 21.30 „Sala tańców". 22.00 „Na dobranoc".

Sobota, 23 listopada

6.25 Program dnia. 6.30 Dla techników. 7.00 Gimnastyka. 7.45 Dziennik. 8.00 „Jubileusz". 8.30 „Reportaż sobotni". 9.00 „Wiedza". 9.45 W eterze „Młodość". 10.15 Festiwal Filmowy TV Białoruskiej. 11.00 Spektakl TV dla dzieci. 12.30 „Zdrowie". 13.00 Koncert. 13.30 Almanach TV. 14.30 TV barwna. 17.00 Zasłużony artysta Litewskiej SRR D. Bonijonis. 28.15 „Czas". 19.05 „Żenia, Żenieczka i „katiusza". Komedia filmowa. 20.40 Koncert świąteczny (powtórzenie z 7.XI.). 21.40 „Tylko fakty".

Niedziela, 24 listopada

6.25 Program dnia. 6.30 Dla techników. 7.00 Gimnastyka. 7.15 Dziennik. 7.30 „Budzik". 8.00 „Dla was, kobiety" 8.30 „Człowiek ziemi mojej". 8.50 „Szkatułka muzyczna". 9.05 „Kronika życia muzycznego republiki. Lata 1929—30". 9.50 Dla uczniów. 10.20 Dla dzieci. 11.00 Dla żołnierzy. 11.30 „Klub wiejski". 12.30 „Białe i czarne". 13.15 Teleturniej. 13.50 „Knot". 14.00 „Kiosk muzyczny". 14.30 TV barwna. 17.00 Akrobatyczny mecz TV. Moskwa — Kijów — Mińsk. 18.15 „Rozkwit białoruskiej kultury narodowej". 18.45 Spektakl Białoruskiego Państwowego Teatru Dramatycznego im. J. Kupały.

Раман пра Грамаду

Беларускі паэт Міхась Машара прадпрыняў каштоўны замысел: ён рашыў напісаць вялікі раман-хроніку пра Беларускую сялянска-работніцкую грамаду. Першая частка гэтага рамана — **«Крэсы змагаюцца»** — паявілася ў продажы два гады таму назад. Тады менавіта аб ёй інфармавала сваіх чытачоў наша «Ніва».

Летам гэтага года дзяржаўнае выдавецтва «Беларусь» у Мінску выпусціла ў свет другую частку «грамадаўскага» рамана Міхася Машары — **«Сонца за кратамі».**

Падзеі, якія разыгрываюцца на старонках гэтай другой часткі трылогіі, пераносяць нас на 40 год назад у нашае мінулае. Вяртаемся на коратка, на паўтара года: ад пачатку зімы 1927 года да вясны 1928 года. Гэта вельмі знамянальны перыяд у гісторыі змаганняў беларускага люду з так званых «усходніх крэсаў» за свае палітычныя і нацыянальныя правы.

Пісьменнік вядзе нас у самае сэрца гэтай масавай, але і баёвай беларускай арганізацыі. Мы знаёмімся з заснавальнікамі Грамады, з адказнымі працаўнікамі яе Сакратарыята. Пазнаем іх не застыўшымі ў бронзе на цокале помніка. Пазнаем жывымі, такімі, якімі былі яны ў будзенныя дні, сярод сям'і, сярод сяброў і супрацоўнікаў. Вось кіраўнік Грамады Браніслаў Тарашкевіч са сваёй прыгожай жонкай. Вучоны, прафесар. І адначасова звычайны, непасрэдны чалавек, аднолькава шчыры ў адносінах да простага мужыка, як і да нейкага пана ці інтэлігента. Вось сялянскія паслы Мятла і Валошын, бачым іх у час грамадскай працы, калі забываюць пра сваю асабістую небяспеку і бачым іх таксама ў вясёлай кампаніі пры чарцы гарэлкі, калі спяваюць, смяюцца, жартуюць.

Вось грамадаўскі «туз», шляхціц Луцкевіч, які заўсёды хаваецца за плечы другіх, а на звычайных людзей глядзіць зверху... І многа, многа другіх актывістаў грамадаўскага руху.

Гэта адзін бок барыкады. На другім яе баку — незвычайна разбудаваны апарат тэрору і прыгнёту. Гэта работнікі дэфензівы, паліцэйскія афіцэры, пракуроры, следчыя, суддзі і адвакаты. І яны пад пяром пісьменніка аджылі поўным сваім жыццём. І зноў няма тут аднабаковых замалёвак. Гэтыя цёмныя тыпы даваеннай Польшчы выступаюць у рамане, як і другія людзі. У іх свая рацыя быту, у іх свае прычыны і свае абаснаванні іх дзейнасці, у іх свая філасофія. Сярод іх таксама сустракаем розных людзей і па характару, і па паводзінах.

Міхась Машара — сам грамадавец. Аднак, як відаць з рамана, ён не спасла́ўся толькі на ўласныя ўспаміны, не даверыў таму, што засталося ў памяці. Ён сягнуў глыбей: шматгранную, гаманлівую і поўную руху вежу дзейнасці і трагічнай смерці Грамады ён адбудаваў на аснове неапраўдвяргальных дакументаў. Ім толькі паверыў. Іх асколкі знаходзім на старонках аповесці.

Адначасова Міхась Машара **напісаў сапраўдны раман з усімі яму прыналежнымі асаблівасцямі, а не падручнік гісторыі.**

Ад падзей, якія ажывіў у сваім рамане Міхась Машара, мінула ўжо амаль паўстагоддзя. Вядома ўсім, як карэнна змяніліся грамадскія ўмовы і жыццё людзей за гэты час. Узнікае ў сувязі з гэтым важнае пытанне: як наблізіць да цяперашняга чытача імкненні і хваляванні тых людзей, каб матывы іх дзеяння былі нам блізкія і зразумелыя?

Гэтыя праблемы аўтар рамана «Сонца за кратамі» вырашыў наогул паспяхова, хаця, на маю думку, раман перагружаны аўтарскімі публіцыстычнымі каментарыямі.

Для нас, жыхароў Беласточчыны, гэтая кніга мае асаблівае значэнне: яе дзеянні часткова адбываюцца і на нашай зямлі. Я перакананы, што раман «Сонца за кратамі» будзе карыстацца ў грамадзян Беластоцкага ваяводства яшчэ большым поспехам, чым «Крэсы змагаюцца». Той кніжкі ў кнігарнях Беластока ўжо няма. Яе хутка раскупілі. Напэўна, не залежыцца на паліцах і другая частка. Нецярпліва будзем чакаць на трэцюю, апошнюю частку трылогіі Міхася Машары. Жадаем яму поспехаў у творчай працы.

Віктар Рудчык

Беларусіяна

Аб беларусах па-беларуску

Многія выдаваныя ў Польшчы часопісы маюць шматмоўны характар. Друкуюцца ў іх артыкулы на англійскай, рускай, французскай, нямецкай і іншых «сусветных» мовах. Зразумела, беларуская мова да такіх не належыць. Публікаваны ў Варшаве Камітэтам Славяназнаўства Польскай акадэміі навук часопіс «Slavia Orientalis» змяшчае аднак шмат артыкулаў і на беларускай мове. У апошнім, 3 нумары гэтага часопіса знаходзім між іншым публікаваныя на беларускай мове артыкулы: «Аб беларускіх дыялектычных рысах заходняга паграніччa» Анны Арашонкавай і Юзэфа Мацкевіча, «Аб развіцці недысімілятыўнага акання ў беларускіх гаворках» Ніны Вайтовіч, «Акцэнтацыя і камбінаторыка галосных польскай гаворкі ў Палессі» Вячэслава Вярэніча, «Заўвагі аб моўных асаблівасцях «Дзённіка» Ф. Еўлашэўскага» Аркадзія Жураўскага і «Фразеалагізмы ў IV томе «Ludu Białoruskiego» Міхала Федароўскага», напісаны вядомым беларускім збіральнікам прымавак, прыказак і фразеалагізмаў Фёдарам Янкоўскім.

У апошнім нумары гэтага часопіса беларускай праблематыцы прысвечана таксама некалькі артыкулаў на польскай мове. Вядомы познаньскі славянавед, які шмат сваіх прац прысвяціў беларускім гаворкам, Уладзіслаў Курашкевіч піша на гэты раз аб паходжанні назвы ракі Прыпяці. Працаўнік кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта Эльжбета Смулкова разглядае некаторыя асаблівасці беларускіх гаворак Беласточчыны ў артыкуле: «Szkic systemów fonologicznych ruskich gwar Białostocczyzny wschodniej».

Чытача з Беласточчыны зацікавіць можа артыкул працаўніка Польскай акадэміі навук Міхала Кандрацюка аб тым, адкуль узяліся падвойныя назвы некаторых вёсак Беласточчыны. Маюцца на думцы вёскі, афіцыяльныя назвы якіх не адпавядаюць народным. Аўтар разглядае назвы такіх вёсак, як Давідавічы (Стрыльце), Доўгі Брод (Мацкевічы), Дубіны-Скрыплева (Казьмірэ), Дубіны-Совіныгрунт (Поедынакі), Красноўшчызна (Поддольнэ), Нікіфароўшчызна (Ліксіюкі).

Іншыя публікацыі апошняга нумара «Slavia Orientalis», друкаваныя на польскай, рускай, украінскай, сербахарвацкай, славенскай і балгарскай мовах, датычаць розных праблем гэтых моваў. Варта таксама падкрэсліць, што апошні нумар прысвечаны шматгадоваму кіраўніку Кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта прафесар доктар Антаніне Абрэмбскай-Яблонскай з нагоды 40-годдзя яе навуковай працы. Асобе прафесар А. Яблонскай прысвечаны ў гэтым нумары часопіса ўступны артыкул Уладзіслава Курашкевіча. Даведваемся з яго аб жыццёвым і навуковым шляху А. Яблонскай. (п)

КУЛЬТУРНАЯ ХРОНІКА

ТРАДЫЦЫІ ПОЛЬСКАЙ АБ'ЯДНАНАЙ РАБОЧАЙ ПАРТЫІ Ў БЕЛАСТОЦКІМ ВАЯВОДСТВЕ

Гэтакая тэма выстаўкі ў Музеі рэвалюцыйнага руху ў Беластоку. Сабраны тут у багатым складзе постаці людзей, якія выкавалі на нашых землях народную ўладу. Людзі з ППР, людзі з антыфашысцкага падполля, і яшчэ раней, людзі з КПП, КПЗБ, людзі з Незалежнай сялянскай партыі і Беларускай сялянска-работніцкай грамады. Увогуле, камуністы. Іх дзейнасць паказваюць дакументы, лісты, фатаграфіі.

Як прыйшоў дзень свабоды? Як стварaўся аднaлітны фронт рабочага класа? Як дайшло да аб'яднання рабочага руху? На гэтыя пытанні цікавым спосабам адказвае ўспомненая выстаўка. Карціну рабочага руху Беласточчыны дае яна на фоне краіны і, найважнейшае, вучыць. Варта таму паглядзець выстаўку, каму ўспомніць, а каму прыпомніць...

«ГАЙНАЎКА 68»

Гэта назва групы, якая пакуль што налічвае 15 асоб і складаецца з мастакоў-аматараў. Група працуе ў Гайнаўцы пры Саюзе польскіх настаўнікаў і пад апекай беластоцкіх мастакоў. Гуртуе ўсіх мастакоў-аматараў з ваяводства. Формы працы: сустрэчы, выстаўкі, дыскусіі. Кіруе групай **Яўгень Давідзюк.** Здаецца, што група мастакоў-аматараў «Гайнаўка—68» мае вялікую будучыню. Калі мы запыталі **Яўгеня Давідзюка,** што думае ён аб шматлікіх аматарах-мастаках на вёсцы, адказаў: усіх іх запрашаем да нас. Разам будзем вучыцца і працаваць. Адрас: Гайнаўка, Дом ЗНП, група «Гайнаўка—68».

У ПРЫЯЦЕЛЯЎ БЕЛАВЕЖЫ

Госцем прыяцеляў Белавежы быў др **Лешэк Грым** з Польскай акадэміі навук. Расказаў пра Швецыю, краіну лясоў — 70 працэнтаў агульнай паверхні краіны (Польшча — 24 прац.). Нашы сувязі са Швецыяй сягаюць у глыбокую старыну, часы ледавікоў. Якраз вялікія ледавікі прыходзілі на нашы землі са Швецыі, пакідаючы пасля сябе мноства камення, якога яшчэ маем поўна на нашых палях. (вл)

ПАДВОЕНЫ НАБОР У „ТРОЙКУ“

Аб цяжкасцях канкрэтна і... прыемна

Пачатковая школа № 3 у Бельску, папулярна званая ад свайго нумара «тройкай», з'яўляецца адзінай у нас гарадской пачатковай школай, у якой навучаецца беларуская мова. У ёй дзеці з розных канцоў горада. Знаходзіцца яна ў цэнтральным месцы, у будынку Беларускага ліцэя. Менавіта яе цэнтральнае размяшчэнне з'яўляецца той умовай, без якой не змагла б належным чынам выконваць сваёй спецыфічнай ролі ў нацыянальна мешаным, бо гарадскім асяроддзі. Не змагла б. Гэта ўсім ясна. Разам з тым, такой школе перад усім, неабходны высокакваліфікаваны настаўніцкі калектыў і дбайнае кіраўніцтва. Усё гэта «тройка» мае, і таму невыпадкова наглядаецца буйнае развіццё яе, дакладней кажучы, вялікі націск кандыдатаў. За апошнія гады лік вучняў павялічыўся з каля трохсот да чатырохсот дваццаці. Звыш ста больш!

Дзесяткі бацькоў хацелі паслаць дзяцей у гэту школу і сустрэліся з адмоваю. З прычыны недахопу месц. Мясцовыя асветныя ўлады падышлі да справы са зразуменнем: **інспектар М. Татарчук даў дазвол адкрыць у наступным навучальным годзе два першыя класы.** Два! Падаем гэта да ведама бацькам, якія страцілі надзею, што ўдасца ім запісаць дзіця ў школу № 3.

Праўда, існуе некалькі падвойных, паралельных класаў. Гэта старэйшыя класы. Падваенне ж колькасці вучняў цэлай школы немагчымае па прычыне цеснаты. Толькі цеснаты. Праблема, над якой моцна думаюць дырэктар Беларускага ліцэя М. Гайдук і кіраўнік Пачатковай школы № 3, Я. Суліма. Патрэбны аднак працяг зразумення і канкрэтнай дапамогі з боку Інспектарата асветы ды яго кіраўніцтва перш за ўсё. Ёсць магчымасць вылучыць у будынку яшчэ аж тры дадатковыя памяшчэнні для класных заняткаў: шляхам ліквідацыі кацельнай, якую замяніла б цэнтралізаваная абагравальная сетка ад пошты. Вырашэнне, якое ліквідавала б цеснату. Сапраўды, справа вартая найбольшых захадаў!

Вельмі трапна зазначыў дырэктар М. Гайдук, што ліцэй і пачатковая школа з'яўляюцца непадзельнай цэласцю. Пачатковая школа № 3, яе дынаміка мае выразны ўплыў на тэмпы развіцця ліцэя, перспектывы яго развіцця. Зараз ліцэй **атрымаў дазвол на тры паралельныя класы**. У недалёкай будучыні колькасць ліцэістаў павялічыцца найменш на трэць. Значыць, для нашай моладзі больш пашыраны магчымасці атрымання сярэдняй і вышэйшай адукацыі наогул, а па беларускай мове — у асаблівасці.

Усе гэтыя — можна без вагання сказаць — пераломныя здабыткі нашага бельскага школьніцтва родзяць акрэсленыя цяжкасці. Такая логіка развіцця. І, як не дзіўна, але з прыемнасцю адчуваюцца гэтыя ж цяжкасці, бо яны — сведчанне поступу наперад. (С.Я.)

ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Тэатр лялек «Свершч» запрашае ўсіх на цікавую п'есу «Качку-дзячку». Гісторыя «Качкі-дзячкі» надзвычай павучальная. З п'есай тэатр «Свершч», як заўсёды, адведае многія мясцовасці ва ўсім ваяводстве для таго, каб як найбольш дзяцей магло пабачыць свой тэатр і сваіх герояў.

На здымку: Качка-дзячка, п'еса **Збігнева Папраўскага,** рэжысерыя — **Кшыштоф Рэн,** музыка — **Ежы Максымюк,** сцэнаграфія — **Дарота і Ежы Лабаноўскія.**

40 гадоў творчай працы

(Працяг са стар. 1)

сказаць, што праф. А. Яблонская з'яўляецца адначасова сіналогам (спецыялістам па кітайскай мове) і мае апублікаваных некалькі прац з гэтай далёкай і цяжкой для вывучэння галіны. Працы прафесар і яе вучняў над беларускімі гаворкамі Беласточчыны, а ў асаблівасці над назвамі мясцовасцей і урочышчаў, патрабуюць ведання літоўскай мовы (многія нашыя назвы маюць балтыйскае паходжанне).

— Я ўжо некалькі гадоў, — гаворыць прафесар, — сплю з літоўскай граматыкай пад падушкай. Для вывучэння дыялектаў Беласточчыны неабходна веданне некалькіх моваў, у тым ліку і літоўскай.

Усур'ёз беларускай праблематыкай прафесар Антаніна Яблонская пачынае займацца ў 1954 годзе. Становіцца яна тады загадчыкам секцыі беларусазнаўства ў Польска-савецкім інстытуце. Па яе ініцыятыве і пры яе намаганнях пачынаюцца тады тры асноўныя напрамкі працы, якую беларусазнаўцы ў Польшчы вядуць па сённяшні дзень: працы над польска-беларускім і беларуска-польскім слоўнікам, вывучэнне беларускіх дыялектаў Беласточчыны, праца над публікаваннем фалькларыстычнай спадчыны М. Федароўскага. Апрача навуковых прац, ужо тады па яе ініцыятыве праводзіцца праца па падрыхтоўцы будучых кадраў беларусазнаўцаў. Для зацікаўленых асоб — працаўнікоў навукі — праводзяцца ў Інстытуце курсы па сучаснай беларускай мове і беларускай дыялекталогіі, а таксама курс чытання старадаўніх тэкстаў.

У 1958 годзе секцыя беларусазнаўства становіцца часткай Інстытута славяназнаўства Польскай акадэміі навук. Крыху раней, бо ў 1956 годзе, засноўваецца кафедра беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта. Прафесар Антаніна Абрэмбская-Яблонская кіруе гэтымі абедзвюма ўстановамі.

У чэрвені 1961 года першыя 10 асоб атрымалі дыпломы магістраў беларускай філалогіі. Рассыпаліся яны па ўсёй краіне, працуючы настаўнікамі, грамадскімі дзеячамі, працаўнікамі розных устаноў, якія патрабуюць знаўцаў беларускай мовы. У пачатковым этапе працы кафедры трэба было звяртацца за кадравай дапамогай у Савецкі Саюз. Хутка аднак ва універсітэце выраслі ўласныя кадры працаўнікоў навукі і выхавацелі ўласных педагогаў. Гэта таксама адно з дасягненняў прафесар А. Яблонскай.

— Праца цяпер, — гаворыць яна, — вельмі прыемная, бо большасць нашых беларусазнаўцаў — гэта беларусы родам з Беласточчыны, якія адчуваюць эмацыянальнае заангажаванне і энтузіязм у сваёй працы.

Колькасць беларусазнаўцаў расце, так як растуць і будуць расці іх працы аб беларускай мове і культуры, пашыраючы ў гэтай галіне веды беларусаў і палякаў. Гэты ўзрост польскага беларусазнаўства абавязаны ў вялікай меры працы і намаганням прафесар Антаніны Абрэмбскай-Яблонскай. Можна яе смела паставіць у доўгім спіску палякаў, пачынаючы ад блізкіх сяброў Адама Міцкевіча, а канчаючы на Федароўскім і Пяткевічу, якім так многа абавязана беларуская культура. Таму пажаданні далейшай творчай працы, якія складаем прафесар А. Яблонскай, будуць самыя шчырыя і самыя цёплыя.

Ул. Паўлючук

ГАСПАДАР

Добрых гаспадароў у нашых вёсках многа. Многа людзей адукаваных, разумных, гаспадарлівых, заангажаваных. Але нямнога ёсць такіх, як Рыгор Пятроўскі з Орлі, людзей, якія б умелі так дасканала ладзіць паміж сабою дзесяткі розных грамадскіх абавязкаў, а адначасова вясці дасканала, на найвышэйшым узроўню сваю гаспадарку.

Рыгор Пятроўскі атрымаў не абыякое прызнанне з боку гаспадароў усяго Бельскага павета. На апошнім паветовым з'ездзе сельскагаспадарчых гурткоў выбралі яго прэзэсам павятовага саюза сельскагаспадарчых гурткоў у Бельску. Прэзэс — функцыя грамадская і Пятроўскі, нягледзячы на высокую пасаду, і далей гаспадарыць у Орлі, як і ўсе яго суседзі. Высокая пасада аднак з'яўляецца вынікам шматгадовай плённай працы ў сельскагаспадарчых гуртках.

Гаспадары ў Орлі згуртаваліся ў арганізацыю, мэтай якой была механізацыя гаспадарскіх работ, яшчэ ў 1957 годзе. Заснавалі яны тады т.зв. машыновую суполку. Прэзэсам суполкі выбралі Рыгора Пятроўскага. Запісалася каля 40 асоб. Пастанавілі на пачатак купіць малацільны агрэгат. Калі падлічылі, што на пакупку гэтую трэба ўплаціць па 600 злотых ад асобы, паначаліся звычайныя ў такіх выпадках клопаты: многія члены не захацелі плаціць і пачалі выступаць з суполкі. Засталося 25 чалавек. Агрэгат быў куплены і ў сезоне пачаў сваю працу. Хутка вярнуліся выдадзеныя на пакупку грошы, і машына пачала даваць даход.

Потым суполка пераарганізавалася ў сельскагаспадарчы гурток. Гурток закупіў першы ў Бельскім павеце сялянскі трактар. Членны сельскагаспадарчага гуртка цешыліся, суседзі глядзелі аднак з падазронасцю і недаверам.

— Ужо гаспадароў з іх не будзе, калі з трактарамі заняліся, — гаварылі адны.

— Там, дзе трактарамі ездзяць, хлеба не было і не будзе, — паўтаралі іншыя.

А трактар араў ужо палі гурткоўцаў. Народ хутка пераканаўся ў карысці, якую дае ў гаспадарцы трактар. У мінулым годзе сельскагаспадарчы гурток у Орлі меў ужо 6 трактароў і ўсе мелі поўна работы. Зараз у Орлі існуе машынна-трактарная база, забяспечваючая машынамі мясцовых сялян.

На працягу 6 гадоў Рыгор Пятроўскі быў прэзэсам свайго сельскагаспадарчага гуртка. Адначасова ўвесь час уваходзіў ён у склад прэзідыума Павятовага саюза сельскагаспадарчых гурткоў.

Сельскагаспадарчыя гурткі, як лёгка дадумацца, не адзіны грамадскі абавязак Пятроўскага. Ён жа радны Ваяводскай рады нарадовай, член Камісіі здароўя і грамадскай апекі ВРН, старшыня рады ГС, сакратар грамадскага камітэта Аб'яднанага людовага стронніцтва (ЗСЛ).

А чалавек гэты не першай маладосці. Яму ўжо 60 год.

Гаспадарыць Рыгор Пятроўскі пачаў рана, маючы ўсяго 12 гадоў. Было па-рознаму. Раслі дзеці, якім трэба было даць хлеб ды навуку. Усе чацвёра — два сыны і дзве дачкі — паканчалі школы ды пачалі працаваць у розных дзяржаўных установах. Бацькі засталіся адны на гаспадарцы. Засталіся, але не на тое, каб наракаць на жыццё, залажыўшы рукі. Гаспадарка Рыгора Пятроўскага — адна з найлепшых у Орлі.

— Стараюся, як магу, — тлумачыць Пятроўскі, — але мушу вам прызнацца, што ўжо не далі б сабе рады з гаспадаркай, калі б не механізацыя. Мы цяпер нічога амаль не робім уручную. Падлічыў я, што на аплату за карыстанне машынамі выдаю каля 8 тысяч злотых у год. Выдатак гэты аднак аплачваецца.

І так плыве жыццё Рыгора Пятроўскага, поўнае працы і турбот, творчай радасці, але не толькі радасці.

— Людзі часта не могуць зразумець, — гаворыць сябра Пятроўскі, — што чалавек можа заняцца грамадскай працай зусім бескарысліва. Падазраюць ва ўсім нейкую асабістую карысць. А я за ўвесь перыяд народнай улады нават ані разу не меў, ды не стараўся мець аніякай ільготы у сваіх гаспадарскіх абавязках у адносінах да дзяржавы. Ды ўсе свае грамадскія функцыі выконваю толькі таму, што люблю заўсёды рабіць нешта добрае.

Ул. Паўлючук

ПЕРАПІС ЖЫВЁЛЫ

Ваяводскае статыстычнае ведамства паведамляе, што ў днях ад 2 да 6 снежня г.г. **на тэрыторыі цэлага Беластоцкага ваяводства будзе праведзены перапіс коней, кароў, свіней, авечак, курэй, гусей, качак і індыкаў.** Гэты перапіс не ахоплівае ўсе гаспадаркі, а толькі вытыпаваныя шляхам лясавання. З кожных 100 сялянскіх гаспадарак перапісная камісія вылясуе 10 і ў іх будзе праводзіць дакладны перапіс усяго, што актуальна там знаходзіцца.

Уласнікі гаспадарак, вылясаваных да перапісу, **абавязаны** падаць членам перапіснай камісіі актуальную колькасць рознай жывёлы. **Нельга нічога затойваць. Члены перапіснай камісіі будуць самі асабіста ўсё пералічваць у хлявах.**

Ваяводскае статыстычнае ведамства тым гаспадарам, у якіх будзе праведзены перапіс, **гарантуе захаванне поўнай таямніцы.** Вынікі перапісу будуць выкарыстаны выключна да статыстычных доследаў і **ў ніякім выпадку не з'яўляюцца асновай для ўстанаўлення падатку, дзяржпаставак і іншых абавязкаў сялян.** Няма чаго баяцца і трэба ўсё шчыра паказаць членам перапіснай камісіі. (вр)

Настаўнік-выхавацель у клубе „РУХ"

Вельмі часта чуем аб цікавых ініцыятывах культурна-асветнай працы клубаў «Рух». Велізарную ролю ў гэтым адыгрываюць настаўнікі. Каб распаўсюдзіць багаты вопыт настаўнікаў у гэтым напрамку, Галоўнае праўленне ЗНП і Цэнтральнае праўленне «Рух» аб'явілі конкурс на працу літаратурна-публіцыстычнага характару (апавяданне, рэпартаж, справаздача, хроніка) на тэму грамадскай дзейнасці настаўнікаў у вясковых і маламестачковых клубах «Рух».

У конкурсных работах асабліва трэба паказаць лакальнае асяроддзе з яго культурна-абычаёвай традыцыяй; умовы працы клуба і найчасцей прымяняемыя формы і метады дзейнасці; асабісты ўклад пішучага ў развіццё культурна-асветнай дзейнасці пляцоўкі і ангажаванне да працы ў клубе мясцовага асяроддзя.

У конкурсе могуць прыняць удзел усе настаўнікі, заангажаваныя ў грамадскай дзейнасці клубаў «Рух». Працы трэба перасылаць на адрас: Zarząd Główny ZNP, Zespół Pracy Społeczno-Oświatowej, Warszawa ul. Spasowskiego 6/8.

Арганізатары прадбачваюць багатыя ўзнагароды: I ўзнагарода — 6.000 зл. II дзве па — 4.000 зл., III. дзве па 2.000 зл., IV дзесяць па 1000 зл. і V дваццаць па — 200 зл. (ак)

50-ГОДДЗЕ НЕЗАЛЕЖНАСЦІ (3)

ДА ЗАНЯПАДУ

Адбудаваная, незалежная дзяржава ахоплівала сваімі граніцамі 388 тыс. кв. км, на яе тэрыторыі пражывала 27 млн. жыхароў. Па складу насельніцтва Польшча была шматнацыянальнай дзяржавай. Паводле афіцыяльнага перапісу з 1921 года, украінцы складалі 14% усяго насельніцтва, яўрэі — 7,8%, беларусы — 3,9%, немцы — 3,8%. Меншыя па колькасці былі руская, літоўская і чэшская меншасці. Маладая дзяржава разрывалася ўнутранымі супярэчнасцямі, барацьбой рабочых і сялянскіх мас з буржуазным і памешчыцкім прыгнётам, а таксама яўнай апазіцыяй нацыянальных меншасцей.

Палітычны воблік Рэчыпаспалітай фармавала некалькі палітычных партый: пачынаючы ад правіцы — Нацыянальная дэмакратыя і зблізканая да яе Хрысціянская дэмакратыя, затым некалькі груповак, якія прадстаўлялі народны рух, — найцаднейшай з іх была «Пяст», налева ад народных груповак знаходзілася Польская сацыялістычная партыя. Камуністычны рух дзейнічаў у падполлі і быў пазбаўлены непасрэдных уплываў на кіраванне, хоць яго палітычная роля была вельмі вялікая.

Нарастанне ўнутраных цяжкасцей і міжпартыйнай барацьбы давяло да палітычнага крызісу, які выкарыстаў Пілсудскі, зрабіўшы пераварот у маі 1926 года. Пілсудскі стаў фактычным дыктатарам, а тыя палітыкі, што былі ў апазіцыі да «начальніка», аказаліся ў турмах або на эміграцыі. У Брэсце і Бярозе нявольні ўсіх: пабач з Карфантым і Вітасам знаходзіліся беларускія сяляне, побач з віленскай інтэлігенцыяй сядзелі рабочыя з Лодзі і Варшавы. Палка і турма сталі метадам кіравання і палтаўшэння палітычных адносін.

Аднак барацьба прыгнечаных класаў не слабне. Побач з рухам рабочых узмацняецца радыкальны сялянскі рух. Прыкладам гэтага былі сялянскія забастоўкі ў Старасельцах Кракаўскага ваяводства і на Жэшаўшчыне. У апазіцыі знаходзяцца нацыянальныя меншасці — беларуская і украінская. Супярэчнасці паміж грамадствам і правячай санацыяй усё больш мацнеюць. Правячы клас душыць тэрорам забастоўкі і сялянскія бунты.

Адначасова санацыйныя правіцелі стараюцца сваю дыктатарскую уладу прыкрыць шырмай законнасці, і таму ў 1935 годзе было вырашана ўвесці новую канстытуцыю.

У параўнанні да канстытуцыі з 1921 года, яна рабіла вялізны крок назад і ліквідавала шмат дагэтуляшніх правоў людзей працы. Давала поўную ўладу правячай групе, якая, уласціва, ні перад кім не была адказнай («перад Богам і гісторыяй» — цытата з канстытуцыі). Аб гэтай канстытуцыі, прынятай у красавіку 1935 года (таму — красавіцкая), у палітычнай літаратуры гаворыцца, што яна ўвяла элементы фашызацыі краіны. Усе звенні ўлады былі падначалены прэзідэнту, былі ўрэзаны правы Сейма і грамадзянскія свабоды.

У замежнай палітыцы група санацыйных правіцеляў кіравалася памылковай, класава абмежаванай канцэпцыяй. Шмат гаварылася аб вялікадзяржаўнай палітыцы, гістарычнай місіі Польшчы і любой цаною, нягледзячы на небяспеку з боку Германіі, пазбягалі бліжэйшых кантактаў з Савецкім Саюзам. Пасля прыходу да ўлады Гітлера, у 1934 годзе польскі ўрад падпісаў з Германіяй дагавор аб ненападзенні. Дадатковай гарантыяй у выпадку ўзброенага канфлікту з Германіяй быў саюз з Англіяй і Францыяй. Да 1938 года скрывалі перад народам усё часцейшыя патрабаванні гітлераўскай Германіі. Перад набліжаючайся трагедыяй асцерагала ў сваіх адозвах КПП. У адозве, выдадзенай КПП летам 1938 года, пісалася: «У такі пераломны для дэмакратыі Польшчы момант Камуністычная партыя Польшчы выцягвае братэрскую далонь да сацыялістаў, левых, дэмакратаў, да працоўных каталіцкіх мас, да ўсіх, хто гатоў змагацца з ненавісным санацыйным рэжымам і тэндэнцыяй за дэмакратычную, мірную замежную палітыку, за ўрад даверу народных мас, за ўрад выратавання Польшчы. Давайце аб'яднаемся ўсе, хто жыве з працы ўласных рук і розуму, аб'яднаем усё, што ў нашым народзе чэснае і патрыятычнае, у дэмакратычны народны фронт, фронт выратавання Польшчы».

КПП, на год перад трагедыяй, дасылала на некалькі тыдняў перад правакацыйным і няслушным рашэннем аб яе роспуску, выразна асцерагала перад небяспекай з боку Германіі. Заклікала да супрацоўніцтва ўсіх, хто жадаў свабоды і змагаўся з санацыйным прыгнётам.

Санацыйны ўрад вёў палітыку сля-

ДЭКАДА ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЙ КНІЖКІ

ЧАЛАВЕК — СВЕТ — ПАЛІТЫКА

Ад мінулага года бібліятэкі Беластоцкага ваяводства значна папоўніліся грамадска-палітычнай літаратурай. Мінулагоднія дні грамадска-палітычнай кніжкі зрабілі тое, што бібліятэкі і бібліятэчныя дзеячы score зразумелі: каб людзі маглі чытаць грамадска-палітычную літаратуру, трэба яе ў бібліятэках мець.

Паводле ўступных падлікаў Ваяводскай публічнай бібліятэкі ў Беластоку, бібліятэкі ваяводства маюць цяпер 113 тысяч 800 кніжак і брашур з грамадска-палітычнай галіны. Гэта 7% агульнага кнігазбору бібліятэк. Больш такой літаратуры канцэнтруецца ў гарадскіх бібліятэках, менш у грамадскіх. Але ў апошнім часе больш іх купляецца для грамадскіх бібліятэк і мо за год выраўняецца ўзровень, і доступ да грамадска-палітычнай літаратуры для ўсіх будзе аднолькавы.

Сярод навінак, якія зараз купляюцца для бібліятэк, аж 12% грамадска-палітычнай літаратуры.

КОНКУРС «ПОЛЬСКІ РАБОЧЫ РУХ У БАРАЦЬБЕ ЗА НОВАЕ ЗАЎТРА».

Конкурс быў уступам да дзён грамадска-палітычнай кніжкі. Ваяводская бібліятэка аб'явіла яго ў верасні і працягвацца ён будзе да 10 снежня. У рамах конкурсу адбываюцца выстаўкі, сустрэчы з дзеячамі рабочага руху, сустрэчы з дэлегатамі на V з'езд партыі.

Конкурс вельмі добра і шырока прапагуе грамадска-палітычную кніжку.

Бібліятэкі аб'явілі спаборніцтва паміж бібліятэчнымі пунктамі. Гэтага яшчэ не было. Умовы спаборніцтва: кожны чытач павінен прачытаць тры публікацыі: дзве — на сельскагаспадарчыя тэмы і адну — грамадска-палітычную. Хто выйграе? Падсумаванне адбудзецца ў канцы гэтага культурна-асветнага года, г.зн., вясною будучага года.

ЯК ЧЫТАЕЦЦА ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ЛІТАРАТУРА?

12 выбраных бібліятэк з розных паветаў з беларускім і мешаным насельніцтвам дало цікавы вобраз зацікаўлення грамадска-палітычнай літаратурай. Доследы правяліся ў наступных бібліятэках: Гарадок, Міхалова, Галады, Рыбалы, Клейнікі, Кляшчэлі, Клюковічы, Нурэц, Мілейчыцы, Тымянка, Бабікі, Шудзялава.

Найбольш чытаюць грамадска-палітычнай літаратуры ў Клейніках — аж 38% усіх чытачоў бібліятэкі, у Тымянцы — 27%. Найменш гэтай літаратурай цікавяцца ў Мілейчыцах, каля 6%, і Клюковічах — каля 8%.

Кожная з успомненых бібліятэк мела ў сярэднім каля 5 тысяч тамоў агульнага кнігазбору. У паасобных бібліятэках па-рознаму бывала з грамадска-палітычнай літаратурай: ад 600 у Кляшчэлях, да 60 у Тымянцы.

У дасследваных бібліятэках (падобная сітуацыя выступае наогул ва ўсіх бібліятэках) грамадска-палітычная літаратура, выдадзеная пасля 1960 года, складае 73% усёй грамадска-палітычнай літаратуры. Гэта азначае, што грамадска - палітычная літаратура ў нашых бібліятэках з'яўляецца самай навейшай і актуальнай.

ЧЫТАЛЬНІЦТВА

Самыя папулярныя публікацыі з грамадска-палітычнай літаратуры (на аснове дадзеных з 12-ці успомненых бібліятэк.

1) IV Zjazd PZPR,
2) J. Kolczycki, Z. Wiktor „Raport komisji Warrena",
3) I. Gorzkowska, E. Żakowska „Zbrodniarze hitlerowscy przed sądami NRF",
4) T. Walichnowski „Izrael a NRF",
5) T. G. Buchanan „Kto zabił Kenedyego",
6) L. Zaręba „Złota gwiazda nad Wietnamem",
7) H. R. Trewor — Roper „Ostatnie dni Hitlera".

Самыя папулярныя грамадска-палітычныя часопісы.

1) „Zagadnienia i materiały",
2) „Nowe Drogi",
3) „Polityka",
4) „Życie Partii,
5) „Wiedza i życie".

СЕМІНАР НА ТЭМУ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЙ ЛІТАРАТУРЫ

Два дні (ад 12 да 13 лістапада) у ваяводскай бібліятэцы ў Беластоку ўсе павятовыя бібліятэкары разважалі справу чытальніцтва грамадска-палітычнай літаратуры і папулярызацыі гэтых кніжак. Наступны этап — гэта падобныя семінары для грамадскіх бібліятэкараў, якія арганізавала кожная павятовая бібліятэка на сваёй тэрыторыі. Мы яшчэ да гэтай справы вернемся, будзем пісаць на базе матэрыялу, сабранага ў час семінараў. (вл)

KONTRASTY 4

Што доўга, то доўга чакаецца на новы нумар грамадска-культурнага квартальніка «Кантрасты», але важна тое, што чакаецца. Чацвёрты нумар паглыбляе зацікаўленне часопісам і чаканне робіцца мацнейшым. У сувязі з гэтым — усё часцейшае ўздыханне: каб месячнік! Чацвёрты нумар «Кантрастаў» багаты і па тэматыцы, і па формах публікацый, і па графічным выглядзе.

У скарачэнні прадстаўляем яго. 22 старонкі часопіса займае так званая вялікая публіцыстыка. Нумар адкрывае **Ежы Ёка** — «Беласточчына ў перыяд II Рэчыпаспалітай». У перыяд той наша зямля лічылася і была «Польшчай Б» — горшай, менш важнай. Была таксама нацыянальна мешанай правінцыяй, жыло тут 300 тысяч беларусаў, для якіх у II Рэчыпаспалітай ахвяравалася толькі дыскрымінацыя.

Мо за год... (лепш не прарочыць) Беласток будзе ўніверсітэцкім горадам. Прадпасылкі ўжо ёсць: філіял Варшаўскага універсітэта — Вышэйшая настаўніцкая школа і Адміністрацыйна-праўная студыя, якія ў гэтым годзе пачалі працу. **Рышард Краська** ў «Зменах у культурным краявідзе» не сумняваецца ў тым, што цяперашні Беласток годны свайго ўласнага універсітэта.

Штогод у прыгожым надвозерным маладзёжным лагеры Боркі спатыкаюцца студэнты-стыпендысты з Беластоцкага ваяводства. Думкі і прапановы ўдзельнікаў «Сустрэчы з Беласточчынай 1968» прадстаўляе **Крыстына Маршалак** у цікавым рэпартажы «Сустрэнемся за год».

Вынікі доследаў над патрыятызмам моладзі падае **Вяслава Белявец.** Хто патрыёт, у чым заключаецца патрыятызм, дзе радзіма? — вось пытанні, на якія вучні восьмага класа адказваюць. Для прыкладу адзін адказ: «Хачу жыць у Польшчы і толькі тут. Тут я нарадзіўся і не мог бы выехаць у іншую краіну».

Літаратурную частку часопіса адкрывае кароткая размова з лаўрэатам узнагароды Пентака, маладым літаратарам **Эдвардам Рэдлінскім.** Узнагароду атрымаў ён за кніжку пра вёску «Лісты з Рабарбара», выдадзеную Людовай спулдзельняй выдавецкай. Зацікаўленні Эдварда Рэдлінскага вельмі шырокія, між іншым, беларускай літаратурай у Польшчы.

І цяпер аб гэтай літаратуры. Каля дзесяці старонак чацвёртага нумара «Кантрастаў» займае творчасць «белавежанцаў». З выпадку дзесяцігоддзя аб'яднання «Белавежа» піша **Аляксандр Баршчэўскі,** падсумоўваючы дасягненні нашых творцаў за гэты час. Далей проза і паэзія. Выступаюць: **Сымон Раманчук** з фрагментам апавядання «Дзядуля», **Віктар Рудчык** з апавяданнем «Жменя зямлі». Публікуюцца вершы **Мікалая Гайдука, Юркі Зубрыцкага, Янкі Чыквіна, Віктара Шведа, Яшы Бурша, Алеся Барскага** і мініяцюры **Сакрата Яновіча.** Вялікую перакладчыцкую работу, і добрую, зрабіў Віктар Рудчык, які пераклаў большасць твораў. Яму датрымлівалі кампаніі **Лешэк Кажушка і Эдвард Рэдлінскі.**

Генрык Рагазінскі — фатограф, вядомы з частых здымкаў у «Ніве», прадстаўляе дасканалы фотарэпартаж «У палацовым парку».

Сярод сталых рубрык «Кантрастаў» мноства цікавых рэчаў: пра каву, пра кніжкі аб Беласточчыне, пра слаўных землякоў. Ідзе далей спрэчка: ёсць ці няма народнага мастацтва. На першай вокладцы (бо не сказала аб гэтым на пачатку) дзяўчына, але выглядае скромна, і што важнейшае, стаіць у пары з дубам. Можа белавежскім? (вл)

пога завулка. Але небяспекі не можна было далей ўтрымоўваць у таямніцы перад польскім народам. 5 мая 1939 года Бэк афіцыяльна паінфармаваў, што немцы патрабуюць Гданьск і перагляду граніц з Польшчай, зацверджаных Версальскім дагаворам. Бэк заявіў, што Польшча не пойдзе ні на якія ўступкі і ў выпадку неабходнасці будзе змагацца. Гітлераўскае нападзенне на Польшчу залежала ўжо толькі ад выбару моманту, бо ў канцылярыі Рэйха рашэнне аб вайне з Польшчай было прынята значна раней. Санацыйная праграма дала свае вынікі. Класава абмежаваная палітыка буржуазіі не дазволіла Польшчы заключыць саюз з адзінай дзяржавай, якая магла ёй тады памагчы, з Савецкім Саюзам. Перад тварам магутнай арміі гітлераўскай Германіі мы сталі адзінокія, толькі з фармальнай і дэкларатыўнай падтрымкай заходніх дзяржаў. За дваццаць гадоў капіталістычнага праўлення, за класавую слепату давялося дорага заплаціць народу. У верасні 1939 года перастала існаваць II Рэчпаспаліта. Застаўся народ, які далей змагаўся за новую Польшчу, зноў незалежную, але гэтым разам і за справядлівую і народную. Л.М.

ПАСІЯ ЖЫЦЦЯ

(Працяг са стар. 1)

чога, што ў нас умовы не найлепшыя. Вёска пастараецца ўсё зрабіць, каб годна прыняць гасцей.

*

Вось адна настаўніца, як прыклад многатысячнай арміі польскіх педагогаў. Кожная па-свойму, па меры магчымасці і ўлічваючы ўмовы, стаіць на сваім пасту. Не толькі стаіць на пасту, але ў сваёй працы бачыць пасію свайго маладога жыцця. Памятаем аб гэтым кожны дзень, але асабліва сёння, у дзень Вашага свята — Дня Настаўніка складаем найлепшыя віншаванні і пажаданні поспехаў у жыцці, не заўсёды высцеленым ружамі, але часта рамантычным, усім настаўніцам і настаўнікам.

А. Карпюк

Карыстаючыся сонцам, настаўнікі пачатковай школы ў Войшках праводзяць урокі на свежым паветры. На здымку: Урок беларускай мовы. Тэма — апісанне краявіду.
Фота Ул. Паўлючук

„НАРОДНАЯ АСВЕТА" — НАСТАЎНІКАМ

Выдавецтва БССР «Народная асвета» кожны год рыхтуе новую порцыю метадычнай літаратуры, дапаможнікаў для настаўнікаў і вучняў, літаратуры па пытаннях камуністычнага выхавання школьнікаў, аб камсамольскай і піянерскай арганізацыі, наглядныя дапаможнікі. Асабліва багата вышэй указанай літаратуры выйдзе ў 1969 г.

За «Настаўніцкай газетай» ніжэй пішам аб той літаратуры, якая можа зацікавіць нашых настаўнікаў і быць прыдатнай у іх працы.

Емяльянаў А. С. і інш. «Зборнік дыктантаў па беларускай мове для пачатковай школы». Зборнік складзен з улікам новых праграмных патрабаванняў. Для дыктантаў падабраны тэксты з твораў беларускіх пісьменнікаў. Яны дапамагаюць настаўніку прывіць дзецям любоў да роднага слова і выпрацаваць у іх навыкі граматнага пісьма.

Касцян М. І. «Практыкаванні па развіццю мовы вучняў на ўроках беларускай мовы, IV—VIII кл». Аўтар прапануе разнастайныя тэксты для практыкаванняў па развіццю мовы вучняў у сувязі з вывучэннем праграмнага матэрыялу па беларускай мове. Вялікая ўвага звернута на стылістычныя практыкаванні.

Паўлоўская В. І. «Матэрыял для пазакласнай работы па мове, IV—VIII кл». У кнізе сабран багаты матэрыял для пазакласнай работы па беларускай мове.

Мальдзіс А. І. «Падарожжа ў XIX стагоддзе». Гэта зборнік нарысаў аб дзеячах беларускай літаратуры, мастацтва і культуры XIX ст., чые імёны яшчэ недастаткова вядомы шырокаму кругу чытачоў (Я. Чачота, Я. Баршчэўскага, Ц. Сыракомлі і інш.). Асобныя нарысы прысвечаны вучоным і падарожнікам, вядомым кампазітарам М. Агінскаму, С. Манюшку, А. Абрамовічу і М. Карловічу, якія нарадзіліся ці доўга жылі ў Беларусі.

Здановіч І. Ю. «Зборнік практыкаванняў па беларускай мове». Гэта выданне перапрацавана з улікам новых праграм. Зборнік складаецца з самых разнастайных трэніровачных практыкаванняў па фанетыцы і марфалогіі беларускай мовы. Тэкставы матэрыял практыкаванняў падобран у асноўным з мастацкіх твораў беларускіх пісьменнікаў. Даецца таксама вялікая колькасць работ творчага характару, якія садзейнічаюць не толькі замацаванню арфаграфічных навыкаў, але і развіццю мовы вучняў.

«Зборнік крытычных артыкулаў па творчасці беларускіх пісьменнікаў і паэтаў». Гэта другая кніга з серыі зборнікаў крытычных артыкулаў па творчасці беларускіх пісьменнікаў і паэтаў У ёй аналізуецца творчасць І. Шамякіна, У. Дубоўкі, С. Грахоўскага, А. Куляшова, А. Кулакоўскага, П. Панчанкі, К. Кірэенкі, І. Новікава, А. Вялюгіна, М. Кулачынскага, А. Русецкага, В. Макаёнка. Аб творчай манеры, стылёвай своеасаблівасці, тэматычным дыяпазоне кожнага з іх чытач знойдзе тут неабходны матэрыял.

Будзько У. Д. «Першыя людзі на тэрыторыі БССР». У папулярнай форме аўтар расказвае аб прыродных умовах Беларусі ў перыяд паяўлення на яе тэрыторыі чалавека, прыладах працы, жыллі і г.д.

Пятровіч Б.В. «Арфаграфічныя табліцы па беларускай мове для пачатковай школы».

Плакаты па творчасці А. Куляшова і Ф. Багушэвіча.

Апрача вышэй успамянутых выйдзе шмат іншай цікавай літаратуры для настаўнікаў і школьнікаў. (ак)

Алей

Бутэлька з алеем заўсёды тлустая: пасля карыстання адна-дзве кроплі абавязкова «дацягнуць» да дна. Адсюль — плямы на стале, брудныя рукі. Але гэтага можна пазбегнуць. Выражце невялікі манжэцік са звычайнай губкі. Вытрыце насуха бутэльку, надзеньце колца на горлачка, і ваша прыстасаванне гатова.

Каб не ржавелі пячныя трубы

Пячныя трубы не заржавеюць, калі іх, пакуль яны новыя, нацерці алеем. Ім ужо не спатрэбіцца фарба.

КУЛІНАРЫЯ

Як варыць вермішэль

Пры варцы вермішэлі вады трэба браць у 6—8 разоў больш у адносінах да вагі сухой вермішэлі.

Грэцкая каша з тварагом

Пакладзіце ў гаршочак палавіну нормы грэцкіх круп, на яе — тварог, запраўлены цукрам, затым астатнюю частку круп. Заліце булёнам і варыце ў духоўцы. Асобна падайце сметанковае масла або смятану.

На 1 шклянку грэцкіх круп — 200 г тварагу, 2 ст. лыжкі цукру і 2 ст. лыжкі масла.

ці ведаеце, што...

Першы ў свеце ліфт быў у Калізеі (старажытны Рым) і прыводзіўся ў рух 60 рабамі. Ён служыў для падымання гладыятараў і звяроў з падзямелля на арэну.

Цікавыя гісторыі

ПОСПЕХ ЮНАГА МАТЭМАТЫКА

Семнаццацігадовы студэнт Павел Панкоў з Кіргізіі па-новаму рашыў складанейшую матэматычную задачу, якая доўга не давалася групе французскіх вучоных, што выступаюць пад псеўданімам Нікола Бурбакі. Кіргізскія матэматыкі лічаць, што значэнне работы Панкова не абмяжоўваецца рашэннем толькі адной, хоць і складанай, задачы. Яны ўпэўнены, што яна дасць іншыя важныя вынікі для тапалогіі, найбольш абстрактнай галіны матэматыкі, якая так захапіла Панкова.

Юны матэматык — аўтар арыгінальнай работы па безупынных дробах, якая ўвайшла ў зборнік прац Кіргізскага ўніверсітэта, дзе ён вучыцца.

Панкоў праяўляе здольнасці не толькі да дакладных навук. Ён за адзін год асвоіў праграму трох апошніх класаў сярэдняй школы і закончыў яе з адзнакай у 15-гадовым узросце. Пасля гэтага ён паступіў на ўніверсітэт, дзе за два гады перайшоў на перадапошні (чацвёрты) курс.

Алімпійскія трафеі беларускіх спартсменаў

Алімпійская чэмпіёнка па фехтаванню на рапірах Галена Новікава (злева) і другі прызёр — мексіканка Марыя Ролдан.

Выступленне беларускіх спартсменаў на Алімпіядзе ў Мехіка трэба лічыць паспяховым, імі ўнесен адчувальны ўклад у агульную скарбонку трафеяў савецкай каманды. На рахунку беларускіх алімпійцаў 11 медаляў, з іх 6 залатых, 3 срэбраныя і 2 бронзавыя. Для параўнання трэба напомніць, што на спартакіядзе ў Токіо іх было ўсяго чатыры: 3 залатыя і 1 срэбраны.

Пераможцам Мексіканскай алімпіяды стаў беларускі асілак, спартсмен цяжкай вагі, барэц вольнага стылю А. Мядзведзь (Мінск, «Буравеснік»). Алімпійскі медаль у яго «паслужным» спісе ўжо другі. Першы такі ўжо быў ім заваяван за перамогу ў Токіо.

Бліскучым быў дэбют віцебскай гімнасткі Л. Петрык («Дынама»). Тройчы падымалася яна на п'едэстал гонару, двойчы на вышэйшую яго ступеньку — за лепшыя ацэнкі ў вольных практыкаваннях і за каманднае першынство. Трэцім было прызнана яе выступленне на бервяне.

Выдатна выступіла і другая дэбютантка — А. Новікава (Мінск, «Дынама»). У яе актыве — дзве перамогі ў спаборніцтвах па фехтаванню на рапірах: у асабліва ганаровым асабістым і камандным першынствах.

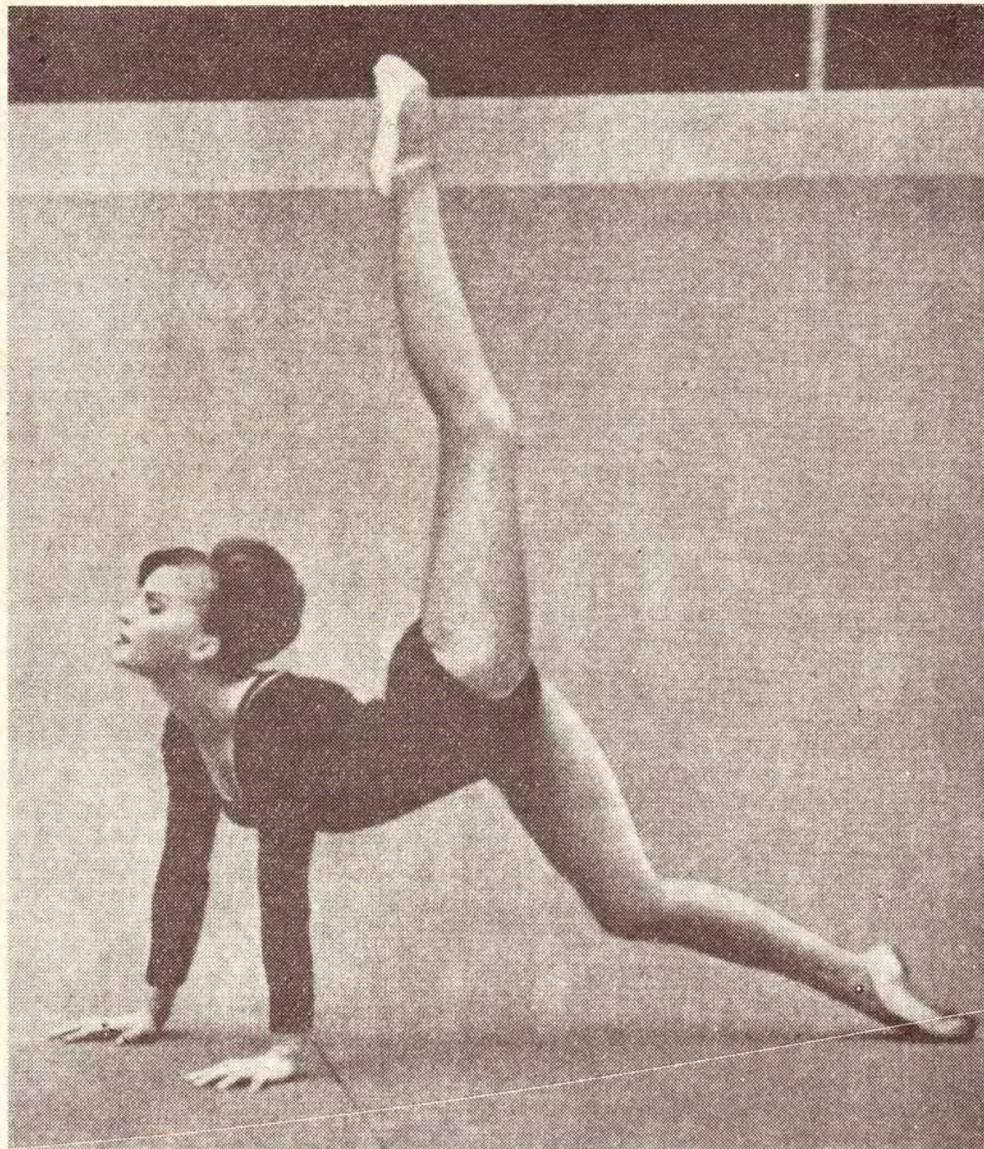

Барацьбу вядзе алімпійскі чэмпіён Аляксандр Мядзведзь (справа).

Каманднае золата савецкіх спартсменак «кавалася» і ветэранам беларускага фехтавання Т. Самусенка (Мінск, «Дынама»), за што яна таксама ўзнагароджана залатым медалем.

Уладальнікамі сярэбраных медаляў сталі кідальнік молата Р. Клім (Мінск, СКА) і беларускія «мушкецёры» А. Нікачычкаў і Е. Смалякоў (Мінск, «Дынама»).

Бронзавым прызёрам стаў стралок В. Пархімовіч (Мінск, СКА).

Алімпійская чэмпіёнка Ларыса Петрык.

МАЛА, АЛЕ ЦІКАВА

ЧЫГУНКА «НААДВАРОТ»

Японскімі інжынерамі распрацаваны праект незвычайнай чыгункі. Рэйкі будуць умацаваны на корпусе вагонаў, а колы ўтвараюць чыгуначны пуць. Вагон даўжынёю 220 метраў, які нагадвае сваёй формай лайнер, прыводзіцца ў рух рэактыўным рухавіком. З вялікай хуткасцю ён панясе тысячу пасажыраў. Стваральнікі новага поезда абяцаюць паказаць яго на выстаўцы 1970 года ў горадзе Асака.

У КОСМАСЕ — БУЛЬБА

Амерыканскія эксперыментатары рыхтуюцца запусціць на арбіту вакол Сонца... бульбу. Біёлаг Ф. Браун лічыць, што ўстойлівасць біялагічных цыклаў залежыць ад магнетызму, прыцягнення, ціску. Ці так гэта, дасць адказ мініяцюрны палетак бульбы ў космасе.

Медыцына.

ЛЕЧЫЦЬ УЛЬТРАГУК

Дзеянне ультрагуку на жывую тканку прыцягвае ўсё больш пільную ўвагу вучоных. Супрацоўнікі Кіеўскага навукова-даследчага інстытута атаарынгалогіі вывучылі дзеянне ультрагукавых ваганняў на хворыя міндаліны. Паспяховыя вынікі гэтай работы даюць магчымасць пачаць выкарыстанне новага метаду ў клініках. Ультрагук будзе дапамагаць урачам лячыць ангіну і розныя хранічныя танзіліты.

Дырэктар навукова-даследчага інстытута лаўрэат Ленінскай прэміі прафесар А. І. Каламійчанка адзначыў, што лячэнне ультрагукам не выклікае ніякіх пабочных хваравітых з'яў.

Чвэрць стагоддзя назад

У БЕЛАВЕЖСКІМ ПАЛАЦЫ

Восенню 1940 г. у Сулеюўку пад Варшавай немцы заснавалі цэнтр шпіянажу супраць СССР, г. зн. Befehlstab Walli III. Яму былі падпарадкаваны разведвальны цэнтр у Белавежы, арганізаваны ў другой палавіне 1941 г. Змяшчаўся ён у былым царскім палацы.

Ноч з дзевятнаццатага на дваццатага лістапада 1943 года. У Белавежскім парку гуляе толькі вецер. Палац патанае ў цемры. Але панурасць палаца зманлівая, унутры заліты ён прамяннямі электрычнага святла.

Абшырны кабінет, абсталяваны стараданімі мэблімі. На падлозе мяккі персідскі дыван, на сценах — старыя карціны. Над вялікім сталом з чорнага дрэва пахілены афіцэр — кіраўнік белавежскага цэнтра абверы — маёр Савелі.

Курыў цыгару і вывучаў нейкія паперы. У кабінеце панавала поўная цішыня. Цяжкія абітыя скурай дзверы не прапускалі ніякіх гукаў. Савелі, не адрываючыся ад папераў, націснуў пальцам гузік званка. Дзверы бязгучна адчыніліся, у кабінет увайшоў унтэр-афіцэр.

— Прывядзіце арыштаванага, — загадаў Савелі, не адрываючы вачэй ад папераў.

Унтэр-афіцэр выйшаў. Праз некалькі мінут у кабінет быў уведзены нізкі, каржакаваты мужчына ў мундзіры савецкага афіцэра са знакамі адрознення старшага лейтэнанта.

— Заходзьце далей, сядайце, адчувайце сябе як роўны з роўным, — гаварыў маёр, жэстам рукі паказваючы на крэсла, што стаяла ля стала. Гаварыў па-руску амаль без акцэнту.

— Дзякую, пане маёр, — глухім, бясколерным голасам адказаў уведзены і, падыйшоўшы да стала, сеў у крэсла. Дзверы зноў бязгучна зачыніліся. Засталіся ў кабінеце ўдвах.

— Ну, нарэшце ўсё за намі, — сказаў маёр. — Прымаючы рашэнне супрацоўнічаць з намі, вы паступілі правільна. Зрэшты, іншага выбару не было. Але не ў тым справа. Нягледзячы на часовыя няўдачы, Германія ў канцы канцоў і так пераможа. Мы — калегі па прафесіі. Ведаеце гэту працу не горш за мяне, не будзе вам цяжка. Усялякае ўнутранае сумленне раз і назаўсёды адкіньце ад сябе. Забудзьце пра мінулае, жывіце будучыняй. Ваша будучыня цесна звязана з перамогай нямецкага народа. Цяпер вы свабодны чалавек. Пакажыце сябе. Германія вам гэтага не забудзе. Шыфры, пароль запамяталі добра?

— Так, пане маёр!

— Спосабы ўтрымлівання кантакту памятаеце?

— Памятаю, пане маёр!

— Якім спосабам будзеце пісаць пісьмы тайнапісам?

— Самы просты і самы даступны спосаб, пане маёр: чаем, салодканым цукрам, або вадою з цукрам між вершамі пісьма абы-якога зместу.

— Добра. Я загадаў звярнуць вам усе вашы рэчы. Самаходам адвязем вас у Ружанскую пушчу, там высадзім. Пастараецеся звязацца з нейкай бальшавіцкай бандай, а потым папросіце звязаць вас з вашым камандзірам... Як будзеце тлумачыць ваша неспадзяванае вяртанне?

— Раскажу праўду, пане маёр!

— Як гэта праўду? Як гэта разумець?

— Ну так, як мяне вучылі, пане маёр! Скажу, што дзевятага лістапада ў лесе ля моста, у адлегласці каля чатырох кіламетраў ад Дзмітравіч, у часе сутычкі з нямецкай жандармерыяй адбіўся ад рэшты і не мог іх знайсці. Не ведаючы, у які бок пайшлі, вырашыў вярнуцца і звязацца са сваімі. Доўга блукаў па лесе, аж урэшце сустрэў сваіх, якія дапамаглі звязацца з маім камандзірам.

— Ну, добра, можа быць. Колькі дзён не галіліся?

— Пяць, пане маёр.

— Гэта крыху замала... Як сам не дапільнуеш, ніхто не падумае... Дык мінула ж дзесяць дзён...

— У мяне свая брытва, пане маёр. Я мог у лесе пагаліцца, каб не страшыць людзей.

— Гэта таксама рацыя... Ну, добра, Саша, на развітанне вып'ем каньяку... Дасканалы каньяк, французскі. Прыслаў мне скрынку мой добры знаёмы доктар Альтэнлог з Парыжа. Ёсць жа шчасліўцы! Да чэрвеня сёлета быў у Беластоку начальнікам паліцыі. Перанеслі ў Парыж за кару. Быў, праўдападобна, паблажлівы ў адносінах з яўрэямі... Га, га, га! Вось дык кара, што? Хіба ў той паліцыі купа вар'ятаў... Але затое каньяк добры.

Маёр Савелі быў у добрым гумары,

ТРЫБУНА чытачоў

Б'ЮЦЬ І ПЛАКАЦЬ НЕ ДАЮЦЬ

У нас неяк так пазялося, што зусім не гаворыцца або вельмі мала звяртаецца ўвагі на тое, як чалавек паводзіць сябе дома, як адносіцца да жонкі, дзяцей, бацькоў. Ёсць шмат сем'яў у вёсцы, у горадзе, дзе ў хаце нязноснае жыццё, проста «пекла». Мала таго, што ад лаянак, ад брыдкіх выражэнняў і абразлівых зваротаў цяжкое робіцца жыццё, але часта не абыходзіцца без пабояў, амаль здзекаў над жонкай, бацькамі і свaімі роднымі дзецьмі.

Можна пачуць такую думку, што пабояў такога роду найбольш на вёсцы, найбольш сярод рабочых. Можа гэта і праўда. Але вельмі часта яны сустракаюцца ў горадзе і ў сем'ях людзей з высокай адукацыяй.

Ёсць зноў нічым не абаснаваны здзек і над дзецьмі. Даводзіцца сустракацца з такімі фактамі, што бацькі выхоўваюць дзяцей толькі і выключна моцнай рукой, біццём. І як не дзіўна, гэта найбольш датычыць маці. Многія маці часта за кожнае глупства, б'юць дзяцей. Даволі быць маці панервованай, як яна абавязкова наб'е дзіця, наб'е яго нават тады, калі яно зусім не вінавата. І добраму дзіцяці так часам бацькі сваёй неразвагай растрэплюць нервы, што і яно становіцца такім жа выбуховым, такім жа неразважным, як бацькі.

Пакаранні біццём вядуць часта да няшчасных выпадкаў. А вось адзін выпадак у Беластоку на вуліцы Жэмесльнічай. Хлапец з адзінаццатага класа з калегамі выпіў віна і разам з імі, прыйшоўшы дахаты, пачаў прасіць у бацькоў 200 зл. на навагодні баль. Хацеў ён сустрэць новы год з дзяўчынай і складчына ад аднае асобы была 100 зл. Ён хацеў зрабіць сваёй любай навагодні падарунак у выглядзе запрашэння на баль за 100 зл. Ён стаў прасіць у бацькоў грошай, а маці ў гэты час схапіла шчотку ад замятання падлогі і давай яго лупцаваць.

— На табе 100 злотых, на табе яшчэ другія 100 злотых.

Сын стаў уцякаць але ўжо не мог. Не пераступіў парог і ўпаў. Забрала яго хуткая дапамога. Праз некалькі дзён памёр. Маці ўдарыла сына шчоткаю ў скронь і ён не вытрымаў — памёр. Не хочучы, забіла маці сына. Вось да чаго можа давесці пакаранне біццём.

М. Сваяк
Беласток

ПРАДУКЦЫЯ КАШОЎ

Прыпушчанскія вёскі ў раёне Арэшкава масава займаюцца саматужным пляценнем кашоў. На іх ёсць вялікі попыт. Скупляе іх дзяржава. За дзень адзін чалавек, калі салідна папрацуе, можа зарабіць 200 злотых.

Гэты факт стварае цяжкасці для лясных улад, якія адчуваюць недахоп рабочых. Няма ахвотнікаў быць лясным рабочым, а гэта таму, што там значна меншыя заработкі.

Пляценне кашоў ў прыпушчанскіх вёсках павышае жыццёвы ўзровень сялян. (мм)

як кожны, хто зрабіў добрую работу.

На другі дзень чорны Мерседэс з эскортам імчаўся шашою з Белавежы на Пружаны. На заднім сядзенні каля нямецкага афіцэра сядзеў наш былы сябра старшы лейтэнант Аляксандр Чаўрыкаў, афіцыйны намеснік групы «Дальнія», цяпер — агент нямецкай разведкі.

Як дайшло да гэтага?

Як потым высветлілася, дзевятага лістапада, у часе сутычкі з жандармерыяй, Чаўрыкаў з-за карчоў атрымаў удар прыкладам карабіна па галаве. Страціў прытомнасць, немцы яго схапілі і завезлі ў цэнтр нямецкай разведкі ў Белавежы. Ратуючы жыццё, падпісаў дэкларацыю аб супрацоўніцтве з нямецкай разведкай. Паколькі сапраўды не мог знайсці нас, немцы далі яму заданне адправіцца на ўсход і адшукаць капітана Хмялеўцава. Блукаў доўга, барада вырасла большая, чым уяўляў маёр Савелі. Але калі звязаўся з Хмялеўцавым, згодна з абяцанкай, дадзенай маёру Савелі, сказаў усю праўду, сумленна прызнаўся сам да ўсяго.

Спалоханы тым, што здарылася, Хмялеўцаў паслаў шыфроўку ў Маскву. Адтуль атрымаў загад адправіць Чаўрыкава на адзін з партызанскіх аэрадромаў. Чаўрыкаў паляцеў у Маскву.

Ян Анацік

Ліст з Гродна

ШУКАЮ СЫНА

Паважаная рэдакцыя! Я даведалася, што ў Беластоку выходзіць газета на беларускай мове. Вырашыла да вас напісаць.

Разам са мною жыве бабуля, два сыны якой загінулі ў гады апошняй вайны. Адзін з іх загінуў у Беластоку. Вучыўся ён тут у педагагічным інстытуце. Магчыма, што праз вашую газету ўдасца знайсці людзей, якія яго ведалі і ведаюць абставіны яго гібелі.

Зваўся ён Літвін Міхаіл Іванавіч. Нарадзіўся ў 1914 годзе ў вёсцы Гліняны, ранейшага Скідзельскага раёна, Гродзенскай вобласці. Быў членам КПЗБ, дэлегатам Народнага сходу ў Беластоку, а нейкі час быў дырэктарам Скідзельскай школы.

Незадоўга да вайны паступіў у пед-інстытут у Беластоку. Вельмі добра вучыўся і атрымоўваў павышаную стыпендыю. Ходзяць весткі, што Міхаіла павесілі ці расстралялі ў першыя дні вайны. Магчыма, што ў Беластоку ёсць людзі, якія хоць што-небудзь ведаюць аб ім.

Я вельмі прашу вас, паважаная рэдакцыя, памагчы нам у гэтых пошуках.

З павагаю да Вас маці Міхаіла Анна Сямёнаўна Літвіна і пляменніца Валянціна Уладзіміраўна Ярашэвіч

Гродна, вул. Пушкіна, 26, кв. 9.

УРАЧЫСТАЯ АКАДЭМІЯ

5 лістапада г.г. адбылася ўрачыстая акадэмія, прысвечаная 51 гадавіне Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі ў дубінскай грамадскай святліцы. Акадэмію адкрыў старшыня мясцовай ГРН Мечыслаў Валенда, даклад прачытаў сакратар грамадскага камітэта ПОП тав. Ян Юрчук. У мастацкай частцы выступілі вучні з пачатковай школы, СПР-у і пазашкольная моладзь, якая аб'ядналася ў мастацкім гуртку пры святліцы.

Самадзейнікі дэкламавалі вершы і прозу, прысвечаныя знамянальнай гадавіне, спявалі песні.

На акадэмію сабралася многа людзей. На заканчэнне акадэміі дэманстраваўся савецкі кінафільм «Чапаеў».

Янка Цялушэцкі

Дарагое Сэрцайка!

Пазнаёмілася я з хлопцам ўжо два гады таму назад. Ён з суседняй вёскі. Адыходзячы ў армію, гаварыў, што будзе пісаць пісьмы і прыязджаць да мяне, а калі вернецца, дык ажэніцца са мною. Так і было. Янэк прыязджаў да мяне і пісаў пісьмы. І вось што здарылася. Была я аднойчы на фестыне ў суседняй вёсцы і там сустрэлася з Янкам. Мы ўгаварыліся, што сустрэнемся на забаве. На забаву я пайшла з сяброўкамі. Там пазнаёмілася з другім хлопцам і танцавала. Потым прыехаў Янэк. Убачыўшы, што я танцую з іншым, ён падыйшоў да іншай дзяўчыны і з ёю танцаваў цэлы вечар і нават адвёў яе дамоў. А я пайшла дамоў з Лёнікам, тым, што пазнаёмілася. Па нейкім часе я атрымала пісьмо ад Янка. Просіць, каб я яму адпісала. Мне здаецца, што Янэк вінаваты, бо павінен быў падыйсці да мяне. Парай, што рабіць? Адпісаць ці не? А мо хадзіць з Лёнікам, Янэк мне падабаецца, а я яму. Толькі, Янэк жа ж абяцаў мне, што за 8 месяцаў ажэніцца са мною! Не ведаю, што рабіць. Чакаць на яго ці сябраваць з Лёнікам

Галіна з Гайнаўшчыны

Дарагая Галіна! Напэўна, тут віна Янка, які, прыйшоўшы на забаву, не падыйшоў да цябе, а захаваўся зусім нетактоўна. Пэўна, што ты не мусіла паўвечара чакаць пад сценкай на Янка. Танцаваць жа са ўсімі можна, і нічога тут дрэннага. Аднак Янэк, хіба, зразумеў гэта, калі прыслаў да цябе пісьмо і просіць адпісаць. Ці адпісаць — гэта твая справа. Але мне здаецца, што ты не кахаеш Янка, бо сама пішаш, што спадабаўся табе Лёнік. Калі б ты кахала Янка, ніхто б тады табе так хутка не спадабаўся. А для таго, каб спяшацца замуж, сапраўды, Галіна, няма сэнсу. Пачакай. Падумай. Не зводзь Янка, калі яго не кахаеш, а выберы таго, каго падказвае табе тваё сэрца.

Сэрцайка

ГАЙНАЎКА

Школа нумар 1 у Гайнаўцы.

Кожную сераду у Гайнаўцы кірмаш. Сяляне вяртаюцца дамоў.

На вуліцы Вызвалення.

Фота: Янка Цялушэцкі

■ На дарозе Сямяцічы—Мілейчыцы недалёка вёскі Сычы забіўся на матацыклі Мікалай Сутынец. Было яму 28 год. Ён па-п'янаму імчаўся сваёй «эмзэткай» па жвіраванай дарозе. Разагнаўшы матацыкл, ён не змог яго ўтрымаць, і так закончыў сваё маладое жыццё. Мікалай Сутынец апошнім часам пастаянна жыў у Пулавах. У Сямяціцкі павет прыехаў на пабыўку да сваякоў.

■ Язэп Хмялеўскі з вёскі Рыкачэва ў Сакольскім павеце, праязджаючы вечарам 3 лістапада г.г. праз вёску Гродзіск, стукнуў матацыклам пяцігадовага хлапчука Андрэя Шчэрбу, які неспадзявана выбег на вуліцу. На шчасце, вялікай трагедыі не было. Дзіця атрымала толькі лёгкія параненні.

■ Апоўдні 4 лістапада г.г. у будынках гаспадара Язэпа Жэра з вёскі Рускія Тварагі, у Сямяціцкім павеце, нечакана ўспыхнуў пажар. Згарэла клуня і абора. Страты ацэнены на 50 тысяч злотых. Уступнае следства паказала, што агонь расклалі дзеці.

■ У тым жа Сямяціцкім павеце, але ў вёсцы Гродзіск, таксама 4 лістапада г.г. а 9 гадзіне вечара агонь знішчыў 4 клуні са збожжам і сельскагаспадарчымі прыладамі. У хлявах згарэла жывёла. Страты пацярпелі чацвёра сялян. Іх высокасць ацанілі на 150 тысяч зл. Устаноўлена, што агонь зацярушыў праз сваю неасцярожнасць гаспадар вёскі Гродзіск — Войцюк.

■ У вёсцы Рыбалы, Бельскі павет, ад пажару пацярпеў 62-гадовы гаспадар Якім Баніфацюк. Агонь знішчыў яго клуню са збожжам і прыладамі. Страты ацэнены на 95 тыс. злотых. Прычыны пажару не ўстаноўлены.

Асака

КІНО

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Кляшчэлі

„Jedyna szansa" (NRD), 26—27.XI, „Dwaj w stepie" (radz.), 28—29.XI, „Intrygantki" (czeski), 30.XI—1.XII.

Дубіны

„Ja twój syn" (węgierski), „Życie zamku" (franc.), 30.XI—1.XII.

Нараўка

„Poranki młodości" (rumuński), „Rok Franka W" (polski), 27.XI—1.XII.

Нарва

„Lekarstwo na miłość" (polski), „Gra bez reguł" (czeski), 27.XI—1.XII.

Чыжы

„Jak się masz Vero" (węgierski), „Pamiętnik pani doktór" (franc), 27.XI—1.XII.

Дубічы Царкоўныя

„Gdy miłość przemija" (jugosł.), „Stajnia na Salwatorze" (polski), 27.XI—1.XII.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі

„Julia, Anna, Genowefa" (polski), „BS-38-15" (NRD), 27.XI—1.XII.

Орля

„Pałace w płomieniach" (rumuński), „Pod karnawałową maską" (kubański), 27.XI—1.XII.

Райск

„Jowita" (polski), „Hatari" (USA), 27.XI—1.XII.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок

„Noc Iguary" (USA), „Dziewczyna" (węgierski), 26—29.XI.

Міхалова

„Mam 16 lat" (NRD), 26—27.XI, „Gdzie jest generał" (polski), 28—29.XI, „Hasło Korn" (polski), 30.XI—1.XII.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі

„Skarb bizantyjskiego kupca" (czeski), 26—27.XI, „Rękopis znaleziony w Saragossie" (polski), 28—29.XI, „Za waszą i naszą wolność" (polski), 30.XI—1.XII.

Шудзялава

„Dr Fabricjusz działa" (NRD), „Mocne uderzenie" (polski), 27.XI—1.XII.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Сухаволя

„Świat grozy" (polski), „Rozwód z miłości" (węgierski), 27.XI—1.XII.

Новы Двор

„Pożegnania" (polski), „Stajnia na Salwatorze" (polski), 30.XI—1.XII.

Ліпск

„Dywersanci" (jugosł.), „Hatari" (USA), 30.XI—1.XII.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 2-10-33, centrala 2-32-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23. Nr konta PKO I-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP; Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA.

B.Z.Graf. G-3 NAKŁAD 6486

НІЎКА

Н а птушкаферму, якой кіраваў Гусак Хвастовіч, зайшоў Казёл.

— Вы да мяне? — сыкнуў Гусак.

Замест адказу Казёл падаў дыплом, у якім значылася, што ён, Казёл, мае годнасць жывёлавода.

— Галубок, — загадаў Гусак, — нам якраз такіх кадраў не хапае.

І Казёл пачаў кіраваць. Перш за ўсё даведаўся пра агарод, агледзеў усе дзіркі, пашырыў іх па свайму памеру. А на ферме амаль не бываў.

Гусак з год цацкаўся з Казлом, а потым не сцярпеў:

— Пішы, браце, «па ўласнаму жаданню», вось твой дыплом.

— А як жа м-м-н-не?

— Не турбуйся. Я табе такую характарыстыку дам, што хоць у міністэрства.

Узяў Казёл характарыстыку і па парадзе Гусака падаўся на свінаферму. А Гусак тут жа звоніць Барану — загадчыку свінафермы:

— Братка, Маркач Баранавіч, прыйдзе да цябе Казёл, цудоўны

СПЕЦЫЯЛІСТ

спецыяліст. Глядзі, за вароты не пушчай, а то пераманяць іншыя.

Баран, залічыўшы Казла планавіком, гадзіны тры чытаў характарыстыку, цмокаў, бэкаў, падскокваў, нібы трапіў у канюшыну. Потым, паглядзеўшы на дыплом, як на новыя вароты, заняўся гаспадаркай.

Колькі прыняў пакут Баран з-за таго Казла — сам чорт ведае. Не менш чым Гусак. Усяго і розніцы, што Гусак сам сябе лаяў, а Баран Гусака за характарыстыку і рэкамендацыю. Урэшце перапісаў Баран Гусакову характарыстыку на Казла, шлёпнуў аж дзве пячаткі і... «па ўласнаму жаданню».

З таго часу гады два пра Казла не было ні слыху, ні дыху.

І толькі нядаўна каля рэчкі на лужку сустрэліся выпадкова Гусак з Бараном.

— Ну, як жывецца-можацца? — пытае Гусак у Барана.

— Ды вось ужо паўгода, як знялі з работы.

— Хто зняў?

— Ды той жа Казёл.

— Дык ён і мяне зняў!

— Ты скажы, нягоднік: узабраўся па нашых характарыстыках вышэй за нас і помсціць.

І галоўнае: Казёл зволіў іх без добрых характарыстык.

Міхась Скрыпка

НА АДНЫМ СХОДЗЕ

Ліса выступіла з прапановай.

Падняўся на трыбуну Баран і сказаў: «Не разумею».

Асёл крыкнуў з месца: «А навошта нам разумець? Хопіць і таго, што Ліса разумее».

Словы Асла ўсе ўспрынялі як вельмі дасціпны намёк і запляскалі ў далоні.

Тхор, які вёў сход, узрадаваўся. «Шаноўныя, — запішчаў ён, — дазвольце вашы апладысменты лічыць за адзінадушнае ўхваленне прапановы Лісы».

І сам запляскаў у далоні...

Б. Сачанка

ТОЛЬКІ

Размаўляюць два знаёмыя:

— І ты згодзен, каб твая дачка выйшла замуж за гэтага тыпа? Яму ж пагражае 5 год турмы!

— Ах, прайдзісвет! А гаварыў, што толькі тры!

БЕЗ «ЦЫРЫМОНІІ»

Стараста нечым дагадзіў пану, і той запрасіў яго да сябе на гарбату.

— Пі без цырымоніі, — буркнуў пан.

Трымаючы шапку ў левай руцэ, стараста адну за другой выпіў некалькі шклянак пустога кіпеню і нанарэшце, паказваючы на цукар, узмаліўся:

— Паночку, дазвольце хоць адну шкляначку з цырымоніяю...

ШКАДА СУКЕНКІ

— Еш, дачушка, будзеш вялікай.

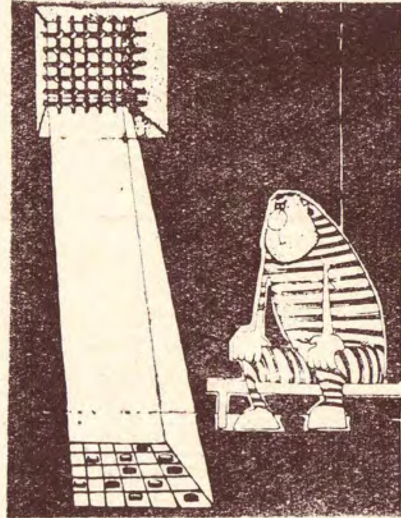
— А я не хачу быць вялікай, — плача Марынка.

— Чаму ж так? — здзівілася мама.

— Таму, што тады вось гэтая мая любімая сукенка стане маленькай.

Перадача для дарослых.

— Чорт мяне тузануў прыстукнуць тады майго працўніка.

З НЕПРЫВЫЧКІ...

Чалавека знялі з высокай пасады, якую ён займаў доўгі час. На другі дзень да ганка яго кватэры не пад'ехала машына. І былы адказны работнік патопаў на аўтобусны прыпынак. Па старой звычцы быць заўсёды наперадзе, увайшоў у машыну з пярэдняй пляцоўкі і сеў на першае месца.

— Пасуньцеся, вельмі шырока расселіся, — пачуў ён як праз сон нечы голас. Скрывіўся непрыемна і пасунуўся да акна. А з другога канца аўтобуса ўжо крычыць кандуктарка:

— Эй, там, хто зайшоў з пярэдняй пляцоўкі, перадавайце на білет!

Чалавек не думаў, што гэта датычыцца яго. Нават не варухнуўся.

Тады голас, што далятаў аднекуль ззаду, пачуўся зусім побач:

— Вы што, не чуеце? Вам кажу, — набывайце білет!

— А, білет? Прабачце, — схамянуўся былы адказны і прагаварыўся. — Разумееце, з непрывычкі.

Кандуктарка гэта зразумела па-свойму.

— Адвыкайце ездзіць зайцам, — сказала сярдзіта і сунула пасажыру ў рукі білет.

Л. Прокша

НЕПАДСУДНАЯ

Суседкі пасварыліся, і Акуліна дала Агаце дулю. Агата падала ў суд. Але не «падмазала». Суддзя сказаў:

— За дулю не судзім.

— Не судзіце?.. То на ж і табе, пане суддзя, на і табе, падсудак, на і табе, член! — абдзяліла Агата ўвесь суд фігамі і пайшла дамоў.

«КАЛУМБ»

У яйку курыня шкарлупіну прабіла,
Расплюшчыла адно, затым другое вока,
І, павадзіўшы дзюбаю навокал,
Заціўкала: «Дык я ж тут цэлы свет адкрыла!»

Ул. Рудзінскі

АЗБУКА

Купілі хлопчыку азбуку. Чытае ён яшчэ дрэнна, і таму скардзіцца:

— Вось глядзі, уся кніга чыстая, правядзі рукой, скрозь гладкая, а пачнеш чытаць — усё спатыкаешся.

ЯКІ БІЛЕТ?

У Лондане ў аўтобус зайшоў шатляндзец. Кандуктар крычыць:

— Прашу прайсці наперад!

Шатляндзец пасунуўся на крок. Праз мінуту кандуктар зноў крычыць:

— Прашу прайсці наперад!

Так паўтараецца разоў з дзесяць. Калі шатляндзец збіраецца ўжо выходзіць, кандуктар пытае:

— А дзе ваш білет?

— Які білет? Я ж усю дарогу прайшоў пешшу.

ХАЦЕЎ

Хлопчык першы раз прыйшоў у школу і звяртаецца да настаўніка на ты. Настаўнік загадаў яму дома напісаць у сшытку пяць разоў: «Нельга настаўніка называць на ты». Назаўтра хлопчык паказвае настаўніку сшытак, у якім напісаны гэты сказ аж дзесяць разоў.

— Навошта ты напісаў гэты сказ дзесяць разоў? Я ж сказаў табе напісаць пяць разоў.

— Я хацеў зрабіць табе прыемнае.

САМ МОЖА

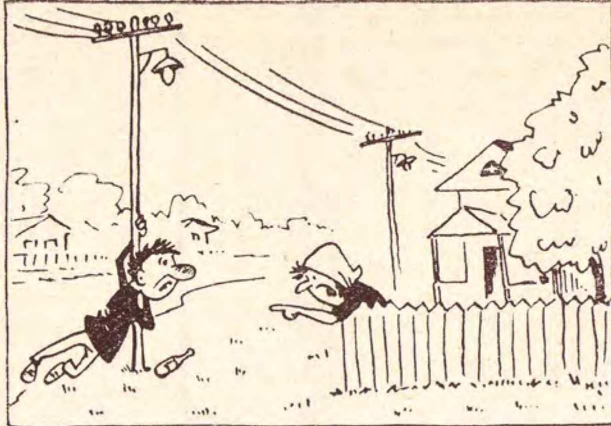
Сын да бацькі:

— Мне тэрмінова патрэбна 5 тысяч злотых!

— Я не маю такой сумы.

— Дык пазыч!

— Ты ўжо дарослы і можаш сам залазіць у даўгі.

— Можа будзеш сцвярджаць, што нясеш дадому стаячую лямпу?

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Анатоля Паўлючука, Віктара Харытонюка і Яна Харытонюка з вёскі Цілуцкі, Бельскага павета, Бэаты і Эвы Панасюк з вёскі Гозьна, Беластоцкага павету, змяшчаем песню

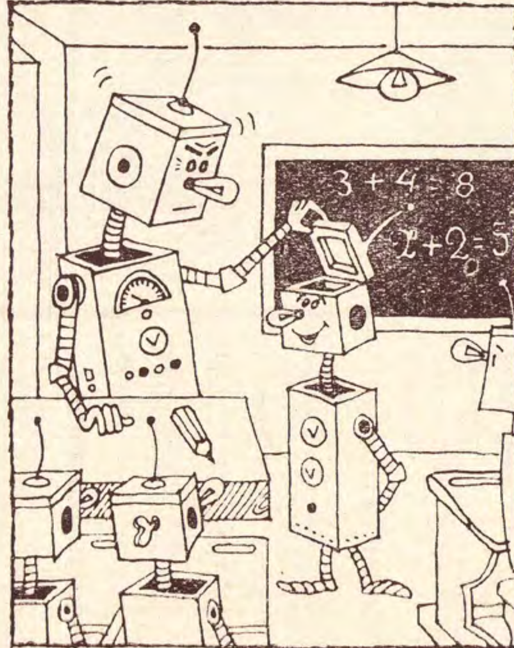
Gdy byłem chłopcem...

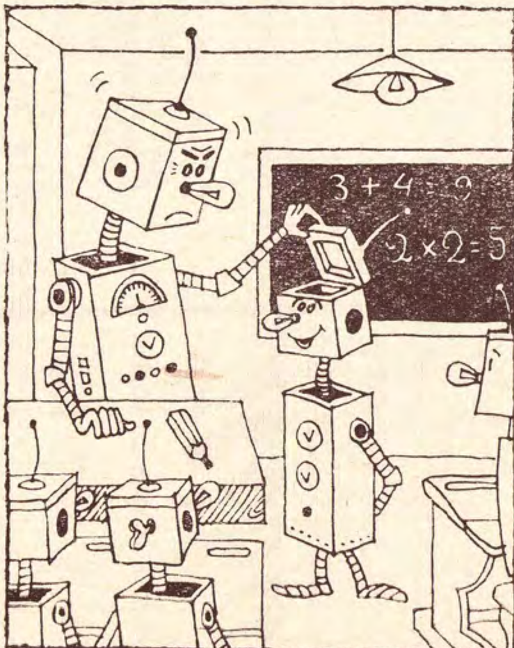
Gdy byłem chłopcem,
Chciałem być żołnierzem.
Miałem szablę i z gazety hełm,
I kilka ołowianych żołnierzyków
Co przelewali w moich bitwach krew.

Od rana trwała ołowiana wojna,
Rozbrzmiewał komendami cały dom.
Na każdy rozkaz grzmiała
Z armat salwa,
Zmieniałem jednym gestem cały front.

Minęły dawno dni beztroskich zabaw,
Zaginął po żołnierzach moich ślad.
Lecz kiedy myślę o chłopięcych latach,
Inaczej patrzę na zabawę swą.

Napewno lepiej byłoby na świecie
Bez wielkich wojen i armatnich salw.
Żołnierzy mógłbyś kupić tylko w sklepie
Z ołowiu takie jakie miałem ja.

Знайдзіце дзесяць адрозненняў паміж гэтымі малюнкамі.

Курёзы

Не солодка, калі...

Заходнегерманская газета «Дойчэ зольдатэнцайтунг» змясціла такую аб'яву: «Кавалер рыцарскага крыжа, які апынуўся ў цяжкім матэрыяльным становішчы, прадае гэты высокі ордэн толькі сумленна думаючаму германцу. Кошт па згодзе».

Падарунак для дзяцей

Чыкагская газета змясціла аб'яву шкляной фабрыкі: «Гэтымі днямі мы святкуем дваццаціпяцігоддзе нашага прадпрыемства. Кожнаму хлопчыку, які прыйдзе нас павіншаваць, мы падорым цудоўную рагатку».

Пратэст супраць поп-музыкі

Іспанец Энрыка Карвета ў знак пратэсту супраць поп-музыкі, якая не мае нічога агульнага з музыкай у агульнапрынятым сэнсе, купіў на ўсе свае асабістыя зберажэнні грамплацінкі з запісамі ультрамадэрніцкіх вывергаў і спаліў іх на вуліцы горада.

Задужа дорага

«Плаціць 300 злотых за працвярэзнік адмаўляюся, бо, па-першае, мяне заціснулі туды сілком, а, па-другое, купалі ў халоднай вадзе».

(З тлумачальнай запіскі)

Куды больш мы думаем пра тых, хто ў нас у пячонках, чым пра тых, хто ў сэрцы.